

Ostateczny Projekt
Uwagi mile widziane: dobrowol@dobrowol.org

Dostęp do decyzji sędziów narzędnem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Spis treści

1. Wstęp: by uruchomić proces naprawy sądów należy publikować wszystkie decyzje sędziów wraz z uzasadnieniami oraz z podaniem nazw stron.....	4
2. Zalety kontroli obywateli nad władzą sądowniczą.....	7
2.1. Nadzór poprzez jawność zmniejsza potrzebę nadzoru administracyjno-politycznego	7
2.2. Zwiększenie dostępności orzecznictwa ułatwia nadzór nad sądami	8
2.3. Dyskusje medialne mają szansę w większym stopniu być oparte o sprawdzone fakty	9
2.4. Indywidualizowanie odpowiedzialności za sławne i niesławne wyroku	10
2.5. Upublicznianie orzeczeń może doprowadzić do ich większego ujednoczenia.....	10
3. Większa jawności zwiększy jakość i wiarygodność sądów	11
3.1. Stworzenie bodźców do lepszego i sprawniejszego orzekania	11
3.2. Wiarygodność wyroków i sędziów – przyjąć na wiarę czy móc sprawdzić	12
3.3. Kontrola prezesów sądów przez sędziów oraz sędziowska kontrola wewnątrz środowiskowa.....	12
4. Zwiększenie jawności ułatwi wzajemną kontrolę społeczną	13
4.1. Publiczna ocena czynków i charakterów zwiększa bezpieczeństwo	13
4.2. Informacja o korzystaniu z pozwów pozwala ocenić współobywateli	14
4.3. Wzrośnie świadomość prawna obywateli	14
4.3.1. Wiedza o faktycznym stosowaniu prawa podnosi kulturę prawną społeczeństwa	14
4.3.2. Wiedza o czynieniu sprawiedliwości w sądzie pełni ważną funkcję terapeutyczną	15
4.3.3. Strony sprawy są lepszym oznaczeniem niż sygnatura.....	15
5. Jawność: krok w kierunku sędziego korony zawodów prawniczych	19
6. Pozytywny wpływ jawności decyzji sędziów na legislaturę	21
7. Szkodliwość anonimizacji publikowanych wyroków	22
7.1. Anonimizacja przekreśla kontrolę władzy sędziowskiej	22
7.2. Anonimizacja przekreśla kontrolę publiczną pozostałych władz za pomocą informacji zawartych w wyrokach.....	22
7.3. Anonimizacja publikowanych wyroków ułatwia składanie fałszywych zeznań	24
7.4. Anonimizacja uniemożliwia reputacyjną kontrolę społeczną.....	24
7.5. Anonimizacja utrudnia osobom niewinnym zachowanie dobrego imienia	24
7.6. Anonimizacja jest wybiórczym udostępnianiem	25
7.7. Dla ceniących sobie prywatność arbitraż i mediacje są realną alternatywą.....	25
8. Anonimizacja w państwach o wysokim zaufaniu do sądów nie jest argumentem za anonimizacją w Polsce	26
9. Ochrona prywatności nie stanowi uzasadnienia dla anonimizacji	27
9.1. Wymierzanie sprawiedliwości nie jest prywatną sprawą.....	27
9.2. Prywatność, czyli ochrona rzeczywistego interesu obywatela.....	27
9.3. Anonimizacja utrudnia dostęp do danych o stronach, tylko zwykłym obywatelom.....	28
10. Zarys praktyki zagranicznej	29
10.1. Ponad krajowe sądy UE	30
10.1.1. Europejski Trybunał Praw Człowieka	30
10.1.2. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	32
10.2. Sądy angloameykańskie	33
10.2.1. USA	33
10.2.2. Anglia i Walia.....	36
10.2.3. Kanada	41
10.3. Sądy krajowe państw UE	42

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

10.3.1.	Niemcy	44
10.3.2.	Słowacja.....	45
10.3.3.	Szwecja.....	45
11.	Praktyczne sugestie co do zwiększania jawności w polskich sądach	46
11.1.	Pozytywne efekty większej jawności pojawią się po pewnym czasie. Niezadowoleni odezwą się już przed zwiększeniem jawności.....	46
11.2.	Można zwiększyć jawność stopniowo	46
11.3.	Zniesienie anonimizacji na żądanie strony sprawy sądowej.....	47
12.	Podsumowanie	47
13.	Wybrane normy prawa i orzeczenie z Polski dotyczące jawności decyzji sędziów	48
13.1.	Konstytucja	48
13.2.	Prawo o ustroju sądów powszechnych.....	48
13.3.	Kodeks postępowania cywilnego.....	49
13.4.	Kodeks postępowania karnego.....	50
13.5.	Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi	50
13.6.	Orzeczenie NSA z 11.8.2011 r., sygn. akt I OSK 933/11.....	50

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

1. Wstęp: by uruchomić proces naprawy sądów należy publikować wszystkie decyzje sędziów wraz z uzasadnieniami oraz z podaniem nazw stron.

- Dostęp dla każdego do pełnej treści decyzji sędziów za pomocą internetu jest narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej oraz fundamentem nowoczesnych rządów prawa.
- Naprawa sądów wymaga rozliczalności władzy sędziów. Sędziowie z trzech władz są tą która najskuteczniej przez trzy dekady współczesnej polskiej demokracji oparła się rozliczalności.
- Brak rozliczalności, źle rozumiana solidarność środowiskowa, niewydajność sądów oraz skrajnie formalistycznie podejście do orzekania zwiększały wśród obywateli zapotrzebowanie na naprawę sądów.
- Politycy odpowiadając na zapotrzebowanie obywateli usiłowali przez ostatnie dwie dekady naprawić sądy coraz intensywniejszym nadzorem administracyjno-politycznym.
- Dotychczasowe dwie dekady prób naprawy sądów na drodze intensyfikowania nadzoru administracyjnego były nieskuteczne. Nie umożliwiły rozliczalności władzy sędziów. Nie stworzyły sędziom bodźców i możliwości do codziennego stopniowego ulepszania sądów. Rozbudowały tylko system sprawozdawczości.
- Naprawa polskich sądów wymaga przejścia od administracyjno-politycznego nadzoru sędziów do obywatelskiego nadzoru sędziów.
- Zamiast zwiększać polityczno-administracyjny nadzoru sądów należy zwiększyć odpowiedzialność sędziów przed obywatelami na drodze większej przejrzystości.
- By obywatelski nadzór nad sędziami zadziałał potrzebny jest m.in. dostęp do wiedzy o decyzjach sędziów. Dostęp faktyczny, a nie teoretyczny, tj. publikowanie wszystkich decyzji sędziów w internecie, a nie teoretyczna możliwość wglądu w akta pojedynczych spraw obwarowana wieloma formalnymi i faktycznymi barierami.
- Zwiększenie nadzoru obywatelskiego nad sędziami umożliwia poddanie władzy sędziów potrzebnej kontroli, bez zbyteń ryzyka naruszenia podziału władz czy niezależności i niezawisłości sędziowskiej, jakie nieuchronnie niesie administracyjna kontrola ministerstwa sprawiedliwości.
- Niestety w Polsce publikowane są tylko niektóre wyroki. Te które są publikowane pozbawiane są przed publikacją informacji o stronach procesów (tzw. anonimizacja), nawet gdy stroną sporu jest władza! Dla wielu wyroków nie sporządza się pisemnych uzasadnień. Co do zasady decyzje sędziów inne niż wyroki nie są publikowane.
- Wybiórcze publikowanie i anonimizacja decyzji sędziów:
  - utrudnia rozliczanie władzy sędziów,
  - utrudnia rozliczanie władzy wykonawczej,
  - zmniejsza bezpieczeństwo fizyczne obywateli,
  - zmniejsza bezpieczeństwo obrotu gospodarczego,
  - zwiększa liczbę fałszywych zeznań oraz
  - zachęca polityków do głębszej interwencji w sądy.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

- Dostęp do wiedzy o działaniach władzy, w tym władzy sędziów jest jednym z ważniejszych elementów kontroli władzy przez obywateli. W państwach gdzie funkcjonuje nadzór obywatelski powszechnie przyjętą normą jest, iż: „Proces sądowy jest wydarzeniem publicznym. To co się tam wydarzy jest własnością publiczną.”¹
- W Polsce litera prawa również stanowi jawność sądenia. Artykuł 45 Konstytucji R.P. stanowi, iż wyrok ogłaszany jest publicznie. Publicznie powinno znaczyć dostępny obywatelom.
- Niestety obecna praktyka publikowania wyroków sądowych znosi ich jawności: wyrok formalnie ogłaszany publicznie, zazwyczaj na sali pozbawionej publiczności po ogłoszeniu chowany jest w archiwach, do których dostęp jest pracochłonny i w praktyce utrudniany.
- Publikowane są nieliczne wyroki, głównie wyroki sądów wyższych instancji, a z publikowanych wyroków usuwa się informacje identyfikujące strony sprawy.
- Wyrok publicznie ogłoszony do pustej sali sądowej, a następnie ukryty w niedostępnych lub trudnodostępnych archiwach znosi jawność sądenia. Znosi w sposób nielogiczny: możemy jeśli będziemy na sali podczas ogłoszenia usłyszeć ulotne słowa, ale nie możemy w sposób skupiony i dokładny w czasie późniejszym odczytać, analizować i przemyśleć jego znaczenia.
- Jest w interesie społeczeństwa, by ilość potencjalnych obserwatorów zachowania sędziów była możliwie duża i by mieli oni możliwość sięgnięcia informacji potrzebnych do samodzielnego wyrobienia sobie opinii o stanie sądownictwa.
- Sędziowie sprawują swoją władzę poprzez wyroki i decyzje. Ocena władzy sędziów, jeśli ma być realną oceną, polegać musi na dostępie do treści wyroków (wraz z uzasadnieniami) i decyzji z podaniem stron sprawy.
- Decyzje sędziów powinny być publikowane wraz z podaniem stron spraw:
  - Obywatel powinien mieć wgląd w rozumowanie sądu i tym samym możliwość oceny jego prawidłowości i słuszności, w konkretnej sprawie, dotyczącej konkretnych stron.
  - Osoby stron mają znaczenie dla oceny wyroku oraz argumentacji i logiki uzasadnienia. Zrozumienie wyroku, bez znajomości stron jest często niemożliwe.
  - Bez wiedzy o stronach nie dowiemy się na przykład czy syn rolnika i syn burmistrza w podobnych sprawach są traktowani podobnie.
- Nazwy firm, co do których w sądzie ustalono, że trują konsumentów, zanieczyszczały rzeki i powietrze, wprowadzały na rynek niebezpieczne zabawki czy oszukiwały klientów nie są tajemnicą handlową. Są to istotne informacje, które dotyczą milionów Polaków.
- Wszystkie jawne wyroki wszystkich polskich sędziów wraz z uzasadnieniami powinny być publikowane w internecie, w całej istotnej treści, to jest razem z podaniem stron, ale za wyłączeniem wąsko rozumianych faktycznie danych wrażliwych².

---

¹ Craig v. Harney, 331 U.S. 367, 373 (1947)

² Opis przykładowych danych wrażliwych do wyłączenia w tabeli na stronie 23 w sekcji 9.2 Prywatność, czyli ochrona rzeczywistego interesu obywatela.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

- W demokracji zaufanie do sędziów trudno utrzymać poprzez *de facto* tajne ferowanie wyroków. Wyroki ferowane bez oglądu obywateli nawet jeśli podjęte w pełni prawidłowo są z natury podejrzane.
- Za *de jure* zamkniętym drzwiami należy procedować wyłącznie, gdy jest to niezbędne dla uniknięcia znacznego ryzyka dla innego przemożnego dobra i gdy nie ma innych sposobów zmniejszenia tego ryzyka.
- Obecnie decyzje sądów rejonowych są *de facto* tajne. Jawność postępowania w sądach rejonowych dla obywateli innych niż strony jest teoretyczna.
  - Brak jest zwyczaju, a także często występuje fizyczny brak możliwości wstępu publiczności na szumnie zwane sale sądowe, które w większości sądów w Polsce są małymi pokoikami, a nie teatrami sprawiedliwości.
  - Nie możemy polegać, na tym, że przy każdej sprawie znajdzie się dziennikarz na sali sądowej. Potrzebujemy mieć możliwość sprawdzenia tych informacji, również później, gdy będą nam potrzebne, a nie tylko wtedy, gdy będą wypowiedane na sali sądowej.

2. Zalety kontroli obywateli nad władzą sądowniczą

Dostęp do wiedzy o działaniach władz stanowi jeden z ważniejszych elementów kontroli władzy przez obywateli³. Sędziowie sprawują swoją władzę poprzez wyroki i decyzje. Ocena władzy sędziowskiej, jeśli ma być realną oceną, polegać musi na dostępie do treści wyroków wraz z uzasadnieniem. Obywatel powinien mieć wgląd w rozumowanie sądu i tym samym możliwość oceny jego prawidłowości i słuszności.

2.1. Nadzór poprzez jawność zmniejsza potrzebę nadzoru administracyjno-politycznego

Sędziowie są jedną z trzech gałęzi władzy i muszą być rozliczani. W zależności od sposobu zorganizowania danej demokracji rozliczać ich będą, w różnych proporcjach i korzystając z różnych mechanizmów, pozostałe władze, tj. władza wykonawcza i prawodawcza oraz obywatele. W literaturze⁴ przyjęło się mówić o twardych i miękkich mechanizmach rozliczania. Do twardych zaliczając bezpośredni nadzór pozostałych władz, do miękkich nacisk opinii obywateli.

Łukasz Bojarski postuluje, że: „W pierwszej kolejności odpowiedzialność sędziów wymaga przejrzystości i odpowiedzialności przed społeczeństwem bardziej niż formalnej odpowiedzialności prawnej i sankcji, które zawsze niosą ze sobą zagrożenie dla sędziowskiej niezawisłości.”⁵

Niska ocena sędziów przez obywateli (patrz wykres poniżej) od lat powoduje polityczne żądania większego rygoryzmu w dyscyplinowaniu sędziów. Od roku 1997, znacznie pogorszyła się opinia o sądach, pozytywne opinie (zielone linie) spadły do około 30%, a negatywne opinie (czerwone linie) utrzymują się na poziomie 40-50%⁶:

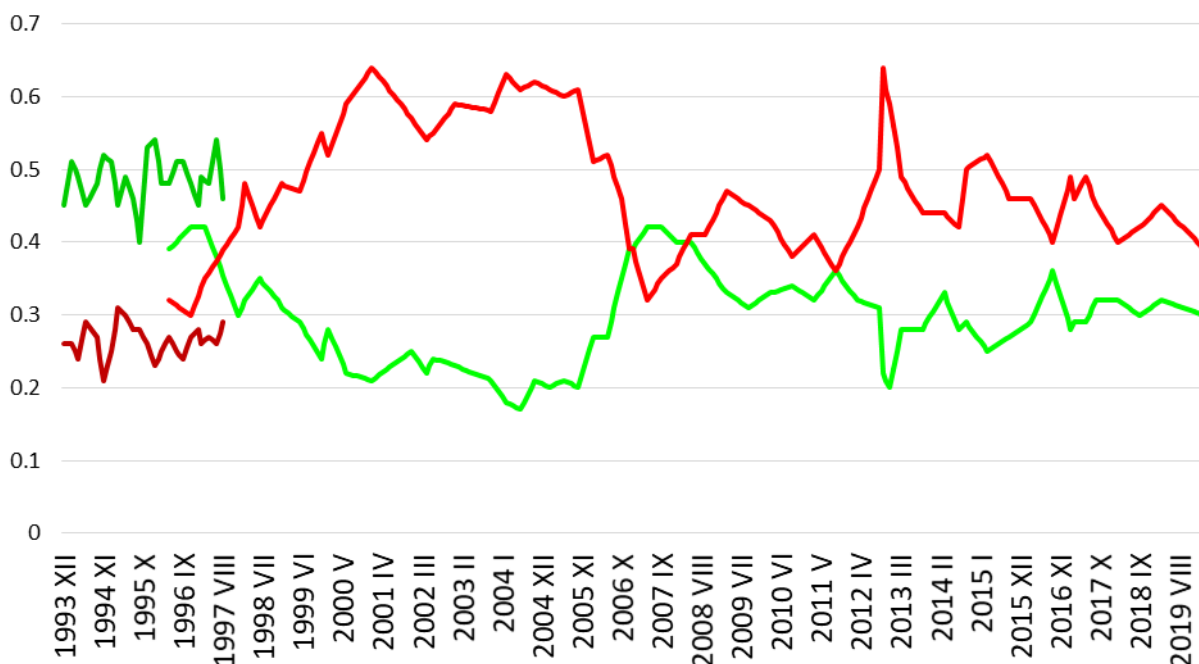
³ Patrz Bentham: "Without publicity, all other checks are insufficient: in comparison of publicity, all other checks are of small account. Recordation, appeal, whatever other institutions might present themselves in the character of checks, would be found to operate rather as cloaks than checks; as cloaks in reality, as checks only in appearance." Jeremy Bentham, Rationale of Judicial Evidence. Specially Applied To English Practice. From The Manuscripts Of Jeremy Bentham, Esq. Bencher Of Lincoln's Inn. In Five Volumes. Vol I str. 524, 1827

⁴ Wim Voermans, Judicial transparency furthering public accountability for new judiciaries, Volume 3, Issue 1 (June) 2007, str 150

⁵ Łukasz Bojarski (red.), „Sprawny Sąd. Zbiór Dobrych Praktyk”, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”, Wydanie drugie, 2004, ISBN 83-920641-1-9

⁶ Do 1997 CBOS pytał jak dobrze dana instytucja "służy społeczeństwu". Takie sformułowanie zawierało ocenę o potrzebę istnienia danej instytucji. Od 1997 CBS pyta "jak Pan(i) ocenia działalność" konkretnej instytucji. Przez 1997 zadawano obydwie pytania, więc na wykresie równolegle pojawiają się dwie zielone i dwie czerwone linie.

Ocena działalności sądów

Źródło: CBOS

W demokracji jest naturalne, iż żaden polityk, a zwłaszcza minister sprawiedliwości nie może sobie pozwolić, by nie reagować, na zapotrzebowanie obywateli na naprawę sądów.

Nadzór sędziów możemy zwiększyć na drodze polityczno-administracyjnej lub zwiększając przejrzystość działań sądów. Przez minione dekady polegaliśmy przede wszystkim na nadzorze polityczno-administracyjnym. Kolejni ministrowie sprawiedliwości w obliczu niskiej oceny sądów wśród obywateli, domagają się kolejnych zestawień statystycznych oraz naciskają na działania, które w ich mniemaniu mają podnieść wydajność sądów oraz zwiększyć sprawiedliwość ferowanych tam wyroków.

Alternatywą dla zwiększania polityczno-administracyjnego nadzoru jest zwiększenie odpowiedzialności sędziów przed obywatelami na drodze większej przejrzystości. Poddamy w ten sposób władzę sędziów potrzebnej kontroli, bez ryzyka naruszenia podziału władz czy niezależności i niezawisłości sędziowskiej, jakie nieuchronnie niesie administracyjna kontrola ministerstwa sprawiedliwości.

2.2. Zwiększenie dostępności orzecznictwa ułatwia nadzór nad sądami

Jest w interesie społeczeństwa, by ilość potencjalnych obserwatorów zachowania sędziów była możliwie szeroka i by mieli oni informacje potrzebne do samodzielnego wyrobienia sobie opinii o stanie sądownictwa zamiast polegać na plotkach, wycinkowych doniesieniach prasowych, oraz opiniach osób bezpośrednio związanych z konkretnymi sprawami.

Udostępnienie efektu pracy sędziów w postaci wyroków i ich uzasadnień w internecie ułatwi obywatelom nadzór nad sądami. Każdy obywatel nie tylko będzie mógł czytać pojedyncze

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

orzeczenia nie ruszając się z domu, ale będzie mógł tworzyć zestawienie według kategorii przewinień, sądów czy poszczególnych sędziów.

Takie statystyki będą tworzone bez dodatkowych obciążeń sprawozdawczych dla sędziów. Obywatel, który sam zestawia statystyki o orzecznictwie nie stanowi takiego zagrożenia dla niezawisłości sędziów, jak minister sprawiedliwości. Obywatel może co najwyżej publicznie ferować poglądy, nie ma tak bezpośredniego wpływu na sądy jak minister.

Co nie bez znaczenia dla jakości demokracji udostępnienie orzecznictwa przez tani i wydajny internet daje wszystkim obywatelom ten sam komfort dostępu do wyroków i decyzji, który dziś mają najbardziej uprzywilejowani wśród nas⁷.

Łączenie orzeczeń z innymi informacjami np. oświadczeniami majątkowymi pozwoli łatwo weryfikować, czy sędzia wydając wyroki np. w sprawach przeciw klientom banków zarabiał na specjalistycznych szkoleniach dla banków.

2.3. Dyskusje medialne mają szansę w większym stopniu być oparte o sprawdzone fakty

Zazwyczaj w praktyce z dostępu do orzeczeń nie będą korzystać przeciętni obywatele. Ułatwienie dostępu do orzecznictwa zmniejszając ilości czasu i kosztów potrzebnych na uzyskanie dostępu do orzeczeń, zwiększy rolę dziennikarzy i naukowców w ocenie sądów i przekazywaniu tych informacji obywatelom.

Dziennikarze zazwyczaj dostają informacje z drugiej lub trzeciej ręki i dopiero na ich podstawie usiłują dojść do informacji podstawowych. Publikacja całego orzecznictwa w internecie stworzy narzędzie, które pozwoli na bardziej dokładne i regularne nadzorowanie pracy sędziów przez dziennikarzy czy naukowców. Poniżej przedstawiam hipotetyczne sytuacje, które ilustrują konkretne korzyści z większej jawności:

Przykład 1: Sędzia wymierza karę pozbawienie wolności bliską dolnej granicy zagrożenia dla danego przestępstwa. Po rozmowie z poszkodowanym dziennikarz chce napisać, że sędzia potraktował przestępcę nadzwyczajnie łagodnie. Jednak po sprawdzeniu orzecznictwa dla podobnych spraw okazuje się, że dla osób, które pierwszy raz popełniły podobne przestępstwo jest to linia orzekania przyjęta przez większość sędziów. Dziennikarz unika niesprawiedliwej ocen wyroku.

Przykład 2: Dziennikarz pisze tekst o urzędniku kiedyś oskarżonym o molestowanie – pamięta, że kilka lat temu przeciwko temu urzędnikowi toczyła się podobna sprawa, a ówczesne doniesienia prasowe sugerowały winę urzędnika – sprawdzając orzeczenie w internecie dziennikarz ustala, że urzędnik został uniewinniony.

Przykład 3: Późnym wieczorem dziennikarz dostaje informację o zatrzymaniu przez policję groźnego recydywisty. Po sprawdzeniu orzeczeń dostępnych w internecie

---

⁷ Przeciętny obywatel jeśli wejdzie do sądu i poprosi o wgląd do akt sprawy spotka się zazwyczaj z odmową. Natomiast osoba uzbrojona w list od znanej fundacji lub poważanego profesora zazwyczaj dostanie wgląd w akta spraw.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

okazuje się, że osoba zatrzymana nigdy wcześniej nie była skazana – było identyczne imię i nazwisko ale inny rok urodzenia. Dziennikarz nie pisze „recydywista” i unika procesu o zniesławienie.

Naukowcy będą mogli w stopniu o wiele większym niż uprzednio analizować linię orzeczniczą w poszczególnych rodzajach spraw, w różnych okresach czasu i w różnych sądach oraz u różnych sędziów. W rezultacie sądy w o wiele większym stopniu niż dziś zostaną poddane osądowi publicznemu.

2.4. Indywidualizowanie odpowiedzialności za sławne i niesławne wyroku

Wiedza o tym, który sędzia wydał, który wyrok, jest konieczna, by reputacja sędziów sprawiedliwych rosła, sędziów niesprawiedliwych malała, a szacunek do wymiaru sprawiedliwości czynionego przez niedoskonałych ludzi pozostawał wysoki.

To ostatnie jest szczególnie ważne. Media zazwyczaj donoszą o kuriozalnych i kontrowersyjnych wyrokach i decyzjach. Jeżeli pozbawieni jesteśmy możliwości oceny konkretnych sędziów ferujących konkretne wyroki, to pozostajemy bezsilni i skazani a złość na dany wyrok uogólnimy na cały stan sędziowski.

Przykład: Strona sprawy sądowej popełnia samobójstwo po niesprawiedliwym jej zdaniem wyroku. W gazetach mamy informację o samobójstwie i zarzutach rodziny wobec sędziego. Ale w obliczu anonimizacji nie mamy możliwości sami zapoznać się faktami i argumentacją przedstawioną w uzasadnieniu wyroku bo nawet jeśli wyrok zostanie opublikowany to ze względu na anonimizację mamy pomniejszone szanse do niego dotrzeć.

Anonimizowanie publikowanych wyroków zwiększa barierę dotarcia do informacji o wyrokach. Gdy w obliczu medialnych doniesień o kontrowersyjnym wyroku chcemy sprawdzić jak na przykład ten sam sędzia orzekał w innych podobnych sprawach dostępna jest tylko zanonimizowana lista wyroków wydanych przez danego sędziego, co w praktyce uniemożliwia zrozumienie kontekstu wydawanych przez niego wyroków oraz ich uzasadnień. Nie jesteśmy np. w stanie ocenić czy skazując osoby o wysokim statusie społecznym ferował inne wyroki niż, gdy skazywał osoby o niskim statusie społecznym.

Sędziowie się dziwią, że media i obywatela powielają plotki i niesprawdzone informacje o wyrokach. Wyroki zanonimizowane, to wyroki wyprane z treści, co do osób i osądzonych zdarzeń. Media pozbawione podstawowych informacji o tym, co zaszło w sądzie podają najbardziej głośnie wyjęte z kontekstu informacje, bo takie właśnie informacje są im dostępne. Pierwsze bulwersujące informacje poddane w mediach, nie rozwijają się w dalsze mniej sensacyjne, a rozbudowane o istotne fakty doniesienia, bo w obliczu wybiórczego publikowania wyroków i ich anonimizacji, gdy są już publikowane trudniej dotrzeć do sprawdzonych faktów nawet najbardziej wytrwałym dziennikarzom.

2.5. Upublicznianie orzeczeń może doprowadzić do ich większego ujednolicenia

Upublicznianie orzeczeń powinno doprowadzić do ich ujednolicenia, a tym samym zwiększenia przewidywalności. Sędziowie przygotowując i pisząc wyroki sięgają do wyroków i uzasadnień innych sędziów w podobnych lub z jakichś innych względów istotnych

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

sprawach. Dziś mają wgląd i dostęp do jedynie niewielkiej części wyroków, tj. wyroków sądów wyższych instancji, które są publikowane obecnie.

Objęcie publikacją również orzecznictwa sądów rejonowych kilkukrotnie zwiększy liczbę publikowanych wyroków. A tym samym da lepszą szansę zapoznania się z całokształtem linii orzeczniczej polskiego sądownictwa.

3. Większa jawności zwiększy jakość i wiarygodność sądów

Listy bolączek i problemów polskich sądów tworzone przez różnych autorów są długie. Jednak większość z wymienianych bolączek to objawy, a nie źródła ułomności.

Polscy sędziowie są władzą nierozliczalną. Sędziowie są również pozbawieni możliwości i bodźców do systematycznego naprawiania sądów. Próby naprawy polskich sądów podejmowane w ostatnich dwóch dekadach mają charakter jednorazowych interwencji administracyjno-politycznych dokonywanych w dużym stopniu wbrew czy pomimo sędziów.

Skuteczna napraw polskich sądów potrzebuje umożliwić sędziom stopniowe naprawianie systemu sądowego od wewnątrz oraz wymaga poddania sędziów silniejszej kontroli obywateli na drodze mechanizmów reputacyjnych.

Pisemne i publicznie dostępne opisanie faktów i sposobu podjęcia decyzji przez sędziego jest niezbędnym minimum rozliczania się sędziów ze sprawowania powierzonej im władzy. Minimum cały czas u nas niezrealizowanym. Brak publicznie dostępnego opisanie sposobu podjęcia każdej decyzji jest niewywiązaniem się przez władzę sądowniczą z obowiązku rozliczenia z użycia powierzonej sędziom władzy.

3.1. Stworzenie bodźców do lepszego i sprawniejszego orzekania

Nawet w krótkim doświadczeniu z naszą demokracją wiemy, że publiczna ocena i krytyka sędziów spełnia pożyteczną rolę. Nie jest bowiem przypadkiem, że po fali krytyki prasowej, oraz upublicznianiu przez Ministerstwo Sprawiedliwości informacji n/t tempa orzekania sędziowie polscy napisali „Sprawny Sąd. Zbiór Dobrych Praktyk.”

Dziś jakość wielu uzasadnień wyroków polskich sądów jest niska, zwłaszcza w sądach rejonowych. Sędziowie mogą pisać takie uzasadnienia gdyż większość ich decyzji znika w trudno dostępnych papierowych archiwach. Gdy każdy sędzia, w tym sędzia sądu rejonowego, będzie świadom, że jego orzeczenie będzie mógł przeczytać w każdej chwili każdy obywatel, jest wysoce prawdopodobne, że sędziowie bardziej przyłożą się do uzasadnienia wyroków.

Udostępnienie orzeczeń w internecie również pozwoli każdemu tworzyć zestawienia orzeczeń według sędziów i sądów. Możliwym stanie się porównanie jakości i ilości orzeczeń poszczególnych sędziów wszystkich sądów. Owszem sprawa sprawie nierówna. Ale świadomość, że każdy sędzia może być porównany do każdego innego sędziego przez każdego obywatela z dostępem do internetu będzie działała o wiele bardziej motywująco niż kolejne sprawozdania dla ministerstwa czy ponaglenia prezesa sądu.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

3.2. Wiarygodność wyroków i sędziów – przyjąć na wiarę czy móc sprawdzić

W demokracji obywatele nie muszą wierzyć na słowo, że sprawiedliwości stało się zadość, powinni sami móc sprawdzić. Nie znam lepszych wyłożeń tej zasady, niż słowa Głównego Sędziego Najwyższego Sądu USA, Warrena Burgera⁸:

Cywilizowane społeczeństwa zabierają możliwość egzekwowania prawa kryminalnego zarówno ofierze jak i grupom obywateli. Ale nie mogą wymazać ze świadomości ludzkiej naturalnego i fundamentalnego dążenia do wymierzenia sprawiedliwości, a nawet popędu do zemsty. Nieodzowne kojące aspekty wymierzania sprawiedliwości nie mogą odbywać się w tajemnicy. Społeczne katharsis nie odbędzie się jeśli sprawiedliwość wymierzana jest pokątnie lub w ukryciu. Nie wystarczy stwierdzić, że sam rezultat zaspokoi naturalną społeczną potrzebę satysfakcji. Rezultat uznawany za trudny czy zaskakujący może podważyć publiczne zaufanie. A tam gdzie rozprawy były ukryte przez publicznym oglądem, nieoczekiwany wynik może spowodować odczucie, że w najlepszym wypadku system zawiódł lub wręcz, że został skorumpowany. (...) Obywatele otwartego społeczeństwa nie wymagają od swoich instytucji nieomyślności. Ale jest im trudno zaakceptować to co zakazano im obserwować. Gdy sprawa kryminalna toczy się jawnie, mają możliwość zrozumienia zarówno jak działa system, oraz jak zadziałał w konkretnym przypadku.

Oczekiwanie jawności nie dotyczy wyłącznie spraw kryminalnych, gdyż jak pisze sędzia Holmes⁹:

Jest pożądanym by osądzanie spraw odbywało się pod publicznym oglądem, nie dlatego, że spory jednego obywatela z innym obywatelem są sprawą publiczną, ale dlatego że jest najwyższym dążeniem, by ci którzy wymierzają sprawiedliwość zawsze działali pod poczuciem publicznej odpowiedzialności, by każdy obywatel mógł się zapoznać własnymi zmysłami ze sposobem wypełniania tego publicznego obowiązku.

W Polsce mamy zarówno niskie zaufanie społeczne do sędziów, jak i krótkie ustne ogłoszenie wyroku. Pisemne uzasadnienie i jego publikacja są wyjątkiem, a nie regułą. Wyroki i jego uzasadnienie są komunikatem, którym sędziowie tworzą swoją wiarygodność, tłumaczą jak i dlaczego podjęli decyzję. Brak publikacji większości wyroków i decyzji sędziów potęguje brak zaufania do polskich sędziów.

3.3. Kontrola prezesów sądów przez sędziów oraz sędziowska kontrola wewnątrz środowiskowa

Publikowanie wszystkich decyzji wszystkich sędziów – to nie tylko narzędzie rozliczalności władzy sędziów przez obywateli. To również narzędzie rozliczania prezesów sądów przez sędziów oraz sędziów przez sędziów.

---

⁸ Richmond Newspapers, Inc. v. Virginia, 448 U.S. 555 (1980)

⁹ Cowley v. Pulsifer, 137 Mass. 392, 394 (1884)

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Szybki i łatwy dostęp do wyroków i decyzji sędziów umożliwi łatwe sprawdzenie sporej części wykonywania władzy przez prezesa w sądu. Na przykład poprzez szybki sprawdzenie jak w praktyce funkcjonuje przydział spraw do sędziów w danym sądzie.

4. Zwiększenie jawności ułatwi wzajemną kontrolę społeczną

Oprócz informacji potrzebnych do oceny władzy, sądy generują ogrom informacji o reputacji obywateli oraz organizacji. Są miejscem, gdzie publicznie oceniane są czyny i charaktery obywateli, a wiedza o reputacjach tam tworzona jest naszą obywatelską własnością.

Urzędowe poświadczenie dobrej reputacji nie jest współczesnym wynalazkiem. Jeszcze w XVI i XVII wieku w Amsterdamie i Groningen, osoby chcące zamieszkać wewnątrz murów miejskich musiały przedstawić list potwierdzający prawość od władz kościelnych bądź świeckich¹⁰. Jest to pozostałość jeszcze starszej normy, na mocy której, każdy zamieszkujący wewnątrz murów miejskich musiał być przywiązany do jakiejś korporacji, regulującej jego życie oraz odpowiadającej przed szerszą społecznością miejską za jego prowadzenie się. Poziom jawności spraw sądowych obecny w przednowoczesnej epoce małych kilku czy kilkunastotysięcznych społeczności zaczął zanikać w epoce nowożytnej wraz z postępującą urbanizacją. Rozluźnienie więzów społecznych oraz możliwość porzucenia własnej reputacji poprzez zmianę miejsca zamieszkania w wielkomiejskich społecznościach rozwodziły możliwości wzajemnej kontroli społecznej. Nie jest to naturalny proces lecz wybór społecznych i technologiczny. Możemy tak zorganizować nasze życie społeczne i mamy ku temu możliwości techniczne by reputacje wznoszone i niweczone na sali sądowej nie przepadały w archiwach, a tworzyły reputacje pozwalające na wzajemną kontrolę społeczną.

4.1. Publiczna ocena czynków i charakterów zwiększa bezpieczeństwo

Większa dostępność informacji z wyroków zwiększa fizyczne bezpieczeństwo obywateli oraz bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Dają odpowiedzi na takie pytania jak:

- Czy pracodawca, u którego chcę się zatrudnić był pozywany przez pracowników i byłych pracowników za niezapłacone wynagrodzenie? Czy wygrywał czy przegrywał te sprawy?
- Czy pracodawca, u którego chce się zatrudnić kobieta, był pozywany za molestowanie seksualne?
- Gdy biorę kredyt hipoteczny mogę sprawdzić: który bank najczęściej przegrywał pozwy wytoczone przez jego klientów.
- Czy lekarz do, którego idę na zabieg był pozywany za błędy lekarskie?
- Czy producent żywności, u którego chce złożyć zamówienie do swojej restauracji był pozwany, za niedotrzymanie norm produkcji?
- Czy człowiek, z którym chce założyć spółkę, miał jakieś sprawy w sądzie?

---

¹⁰ Hannie Singer-Dekker, Justitiële Documentatie en de verklaring omtrent gedrag, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1991, str 11

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

- Czy człowiek, od którego chcę kupić nieruchomość miał jakieś sprawy w sądzie w związku z tą nieruchomością.
- Czy deweloper, który chce założyć spółkę z gminą na rozwój centrum miasta był skazany za nieuczciwe praktyki biznesowe?
- Czy kandydat na stanowiska publiczne był karany, np. za korupcję?
- Czy potencjalny pożyczkobiorca był wcześniej karany za przestępstwa gospodarcze?
- Czy właściciel przedsiębiorstwa proponujący przystąpienie do jego spółki był wcześniej karany za przestępstwa gospodarcze?
- Czy adwokat lub radca, którego chcę wynająć był pozywany przez swych byłych klientów?
- Czy mężczyzna poznany w internetowym serwisie randkowym, był wcześniej skazany za przemoc wobec kobiet?

Obecny model centralnego gromadzenia informacji z sądów przez władzę oraz jej dbania o bezpieczeństwo obywateli na podstawie tych ukrytych przed obywatelami informacji nie sprawdza się.

Marcin Plichta uprzednio skazany za przestępstwa gospodarcze założył Amber Gold i oszukał dziesiątki tysięcy obywateli. Gdyby wyroki skazujące Marcina Plichtę umieszczone byłyby w internecie z podaniem imienia, nazwiska i roku urodzenia potencjalni klienci Amber Gold oraz dziennikarze mogliby ustalić, że Marcin Plichta był już skazany za przestępstwa. Uchroniłyby to dziesiątki tysięcy Polaków przed utratą oszczędności życia. Dziś jedyne co mogą zrobić to czekać długie lata na koniec procesu w sprawie Amber Gold i ewentualny zwrot resztek swoich oszczędności.

4.2. Informacja o korzystaniu z pozwów pozwala ocenić współobywateli

Sposób korzystania z sądów, liczba wytoczonych spraw, przedmiot sporu, w tym liczba przegranych pozwów szybko i dość wiarygodnie ocenić, czy ktoś jest piniaczem, zakłada sprawy bez podstawy by uprzykrzyć życie bliźnim, lub wręcz stosuje zakładanie spraw sądowych do gnębienia byłych pracowników, partnerów biznesowych, sąsiadów itp.

Prawie każdy sąd w Polsce ma swojego piniacza lub kilku znanych sędziom i prawnikom praktykującym w danym sądzie. Gdy ktoś postanawia korzystać ze sporu w sądzie nie ma powodu by informacja o tym, była dostępna jedynie wtajemniczonym profesjonalistom danego sądu.

Upublicznienie wszystkich decyzji wszystkich sędziów we wszystkich sprawach pozwoli m.in. mediom relacjonując spory, szybciej i dokładniej ustalić, którzy niezadowoleni z wyroku są piniaczami.

4.3. Wzrośnie świadomość prawna obywateli

4.3.1. Wiedza o faktycznym stosowaniu prawa podnosi kulturę prawną społeczeństwa

Pozbawiając obywateli, a zwłaszcza dziennikarzy dostępu do obfitego źródła informacji o stosowaniu prawa – a zanonimizowane uzasadnienia, zawierające abstrakcyjne dedukcje,

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

przebogato obwieszane numerami paragrafów i artykułów, są bezużyteczne dla mediów – obniżamy kulturę prawną Polaków.

Wiedza o faktycznym stosowaniu prawa, opisana na żywych znanych w lokalnym środowisku społecznym przykładach jest konieczna do podniesienia i podtrzymania kultury prawnej społeczeństwa.

Zwykły człowiek w życiu kieruje się normami społecznymi, a nie prawnymi. Regularne i bogate w fakty doniesienia medialne mogłyby, przyczynić się do edukacji prawnej Polaków.

4.3.2. Wiedza o czynieniu sprawiedliwości w sądzie pełni ważną funkcję terapeutyczną

Ponadto, jawny proces ma dla społeczeństwa wartość nie tylko informacyjną, ale również terapeutyczną. Zwłaszcza w głośnych sprawach, które rozpalają emocje. Fakt, że sprawiedliwości publicznie stało się zadość. Fakt, że wiemy jak doszło do wymierzenia sprawiedliwości w konkretnych sprawach, konkretnym osobom pozwalają zaspokoić potrzebę wymierzenia kary za naruszenie norm społecznych. Dla zachowania pokoju społecznego koniecznym jest by wiadomym było, że sprawiedliwości dzieje się zadość. Żadna społeczność nie może istnieć bez poczucia panującej weń sprawiedliwości. I nie dotyczy to wyłącznie głośnych i bulwersujących spraw. Sędziowie codziennie służą obywatelom wymierzając w naszym imieniu sprawiedliwość. Również w tych mniejszych i zupełnie drobnych sprawach. Brak publikacji wyroków sądów rejonowych oraz anonimizacja wszystkich wyroków utrudniają społeczne zrozumienie pracy sędziów. A zrozumienie jest podstawą zaufania, które legitymizuje autorytet sądów.

4.3.3. Strony sprawy są lepszym oznaczeniem niż sygnatura

Dla profesjonalistów, sędziów, adwokatów, radców oraz prokuratorów, jest bez znaczenia, jaki oznacznik spraw stosują, bo dysponują zbiorami orzeczeń i mają dostęp do baz danych orzecznictwa. Sposób oznaczania spraw czyni natomiast różnicę dla nieprofesjonalistów, szerokich rzesz obywateli, dla których to, co się dzieje w sądach jest jedną z wielu informacji, które co dzień docierają do każdego z nas, i nie są najważniejszymi informacjami.

Jeśli chcemy, by sprawy sądowe były szeroko pamiętane i przywoływane przez szerokie rzesze obywateli, by żyły w pamięci społecznej, nadać im trzeba nazwy i przywoływać pod nazwami, które są łatwe do zapamiętania. Gdy jednak chcemy ograniczyć krąg osób, które interesują się tym, co się dzieje w sądach, które są zdolne odróżniać jedną sprawę od drugiej i o nich dyskutować, nadać należy sprawom nazwę w postaci trudnych do zapamiętania ciągów abstrakcyjnych znaków.

W Polsce jak i w państwach angloamerykańskich sprawy sądowe mają zarówno swój numer jak i strony sporu. Jednak w Polsce jedynym oznacznikiem spraw, cytowanym w uzasadnieniach kolejnych wyroków czy literaturze naukowej jest numer sprawy, zwany chyba tylko dla dalszego zagmatwania laikom niepotrzebnym profesjolektem sygnaturą sprawy. Ciąg liter i liczb, jak te poniżej w Sądzie Apelacyjnym w Katowicach:

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

SĄD APELACYJNY
W KATOWICACH

- Strona główna
- Wokanda
- Aktualności
- Struktura organizacyjna
- Informacje
- Zamówienia publiczne
- Informacje Rzecznika Prasowego
- Orzeczenia
- Internetowy Portal Informacyjny
- Oferty pracy

Jesteś tutaj: [Strona główna](#)

Orzeczenia z Biuletynu 1/2016

Orzeczenia z zakresu prawa cywilnego

- [I ACa 550-15](#)
- [I ACa 803-15](#)
- [I ACa 876-15](#)
- [I ACa 1022-15](#)
- [I ACz 1198-15](#)
- [I ACz 1268-15](#)
- [I ACz 1-16](#)
- [I ACz 198-16](#)
- [V ACa 874-15](#)
- [V ACz 1352-15](#)

Podobnie jest w naszym Trybunale Konstytucyjnym:

Trybunał Konstytucyjny

Strona główna > Sprawy w Trybunale

Wybierz rok: 2016 | Wybierz rodzaj sygnatury: Wszystkie | Tabela

Sprawy rozpatrywane przez Trybunał Konstytucyjny Stan na 5.VI.2017

- K 30/16**, Postępowanie karne - dopuszczenie przez sąd dowodu uzyskanego z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego
- K 29/16**, Prawo o prokuraturze - uprawnienia Prokuratora Generalnego; możliwość pełnienia przez sędziego w stanie spoczynku funkcji doradcy Prokuratora Generalnego lub Prokuratora Krajowego
- K 28/16**, Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym - zasady wyboru prezesa i wiceprezesa

Jak i w sądzie najwyższym.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

English version Biuletyn Informacji Publicznej

SĄD NAJWYŻSZY

Aktualności Sprawy **Orzecznictwo** Publikacje Informacje

Sąd Najwyższy > Orzecznictwo > Baza orzeczeń

Baza orzeczeń

Znaleziono orzeczeń: 500

II KK 371/15

postanowienie SN z dnia 29 grudnia 2015 r.
po s t a n o w i ł Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 16 czerwca 2013 r., uznał P. M. za winnego popełnienia czynów z art. Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego

treść orzeczenia [szczegóły...](#)

II KK 366/15

postanowienie SN z dnia 18 grudnia 2015 r.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 18 grudnia 2015 r. z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w W utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w

treść orzeczenia [szczegóły...](#)

III CSK 332/15

postanowienie SN z dnia 18 grudnia 2015 r.
w sprawie z wniosku B. K. przy uczestnictwie Z. K. i L. P. o podział majątku wspólnego, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 18 grudnia 2015 r., na skutek skargi

treść orzeczenia [szczegóły...](#)

I w każdym innym sądzie. Jak również, gdy przywołuje się jakąś sprawę, czy to w uzasadnieniach wyroku w kolejnych instancjach, czy w literaturze naukowej.

Inaczej jest w USA i niektórych państwach o angloamerykańskiej kulturze prawnej. Tam sprawy również mają swój numer, ale w kolejnych wyrokach i literaturze powszechnie uznawanym oznaczniikiem sprawy są nazwy stron biorących udział w procesie – zazwyczaj razem z rokiem, w którym zapadł wyrok. Gdy sąd najwyższy USA wypisuje najnowsze wyroki, to podaje datę i strony sprawy:

Recent Decisions

- 6/06/16 - Ross v. Blake
- 6/06/16 - Simmons v. Himmelreich
- 5/31/16 - Lynch v. Arizona
- 5/31/16 - Johnson v. Lee
- 5/31/16 - Army Corps of Engineers v. Hawkes Co.
- 5/23/16 - Green v. Brennan
- 5/23/16 - Wittman v. Personhuballah
- 5/23/16 - Foster v. Chatman
- 5/19/16 - Luna Torres v. Lynch
- 5/19/16 - Betterman v. Montana

[More..](#)

Oczywiście każda sprawa przed US Supreme Court ma również swój numer, i na przykład, gdy ten sam sąd wypisuje sprawy w toku to oprócz stron sprawy podaje ów numer:

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Wednesday, April 27			
15-474	McDonnell v. United States	Transcript	Audio
Tuesday, April 26			
15-6092	Mathis v. United States	Transcript	Audio
15-458	Dietz v. Boudin	Transcript	Audio
Monday, April 25			
15-375	Supap Kirtsaeng v. John Wiley & Sons, Inc.	Transcript	Audio
15-446	Cuozzo Speed Technologies, LLC v. Lee	Transcript	Audio
Wednesday, April 20			
14-1468	Birchfield v. North Dakota	Transcript	Audio
15-415	Encino Motorcars, LLC v. Navarro	Transcript	Audio
Tuesday, April 19			
15-420	United States v. Bryant	Transcript	Audio
15-7	Universal Health Services, Inc. v. United States	Transcript	Audio
Monday, April 18			
15-674	United States v. Texas	Transcript	Audio

W zbiorach orzeczeń sądu najwyższego USA oraz tamtejszych publikacjach podawane są zazwyczaj zarówno strony spraw oraz sygnatury, ale strony sprawy traktowane są jako główne oznaczenie:

Supreme Court

Most Recent Decisions

[ROSS, MICHAEL v. BLAKE, SHADON](#)

No. 15-339. Argued March 29, 2016 — Decided June 6, 2016

[SIMMONS, JERMAINE, ET AL. v. HIMMELREICH, WALTER J.](#)

No. 15-109. Argued March 22, 2016 — Decided June 6, 2016

[LYNCH v. ARIZONA](#)

No. 15-8366. Decided May 31, 2016

[JOHNSON v. LEE](#)

No. 15-789. Decided May 31, 2016

[ARMY CORPS OF ENGINEERS v. HAWKES CO., INC., ET AL.](#)

No. 15-290. Argued March 30, 2016 — Decided May 31, 2016

[FOSTER, TIMOTHY T. v. HUMPHREY, WARDEN](#)

No. 14-8349. Argued November 2, 2015 — Decided May 23, 2016

[GREEN, MARVIN v. DONAHOE, POSTMASTER GEN.](#)

No. 14-613. Argued November 30, 2015 — Decided May 23, 2016

[WITTMAN, ROBERT J., ET AL. v. PERSONHUBALLAH, GLORIA, ET AL.](#)

No. 14-1504. Argued March 21, 2016 — Decided May 23, 2016

Źródło: Legal Information Institute, Cornell University Law School

Oznaczeni spraw jedynie abstrakcyjnymi sygnaturami stanowi utrudnienie w obywatelskim nadzorze i rozumieniu pracy sędziów.

5. Jawność: krok w kierunku sędziego korony zawodów prawniczych

W Polsce popularny jest postulat uczynienia z zawodu sędziego korony zawodów prawniczych. Sędziom postulat podoba się ze względu na zarobki i prestiż sędziów angloamerykańskich. Krytykom sądów podoba się ze względu na sprawność z którą utożsamiane są sądy angloamerykańskie.

Wcale lub rzadko wspomina się, że instytucja sędziego jako korony zawodów prawniczych składa się z dziesiątek cząstkowych urządzeń prawno-społecznych. Jednym z istotniejszych urządzeń społecznych, które współtworzy sędziego angloamerykańskiego jako koronę zawodów prawniczych i wyróżnia go od sędziów Europy kontynentalnej jest dostępność dla obywateli wyroków i akt rozsądzanych spraw. Do sądu amerykańskiego może z ulicy wejść każdy i poprosić o dostęp do akt każdej jawnej sprawy. Całych akt! A nie tylko samego wyroku wraz z uzasadnieniem.

Jawność i łatwa dostępność decyzji (nie trzeba wykazywać interesu prawnego) nie jest banalną techniczną możliwością, a faktem społecznym o doniosłych konsekwencjach:

Źródło i sposób legitymizowania władzy sędziów. Dostępność decyzji sędziów dla obywateli i ich jasny komunikatywny styl oraz dostępność szczegółowych akt sprawy służą legitymizowaniu pozycji sędziów amerykańskich. Sędziowie amerykańscy w odróżnieniu od naszych zupełnie otwarcie wyrokami tworzą prawo. By utrzymać szeroką władzę tworzenia prawa potrzebują legitymizować swą działalność. Potrzebują poparcia obywateli.

Łatwość badania sądownictwa przez osoby z poza sądów. Zasób informacji tworzony przez publicznie dostępne dokumenty sądowe umożliwia badania naukowe sędziów i ich decyzji osobom z poza elity sądowo prawniczej. Każdy wyrok, każda decyzja procesowa odkładająca się dzień po dniu w sądowych aktach buduje korpus informacji o sędziach, orzekaniu i organizacji sądów. Mając dostęp do sądowych dokumentów jak w USA można z łatwością prowadzić szeroko zakrojone badania sądów. U nas jest to niemożliwe.

Jawny i szeroki dyskurs doktrynalny. Sędziowie amerykańscy spierają się między sobą oraz z władzą ustawodawczą i wykonawczą o cel i znaczenie prawa. Spór ten jest odzwierciedlony w ich wyrokach i dostępny dla każdego.

Również w naszym wymiarze sprawiedliwości odbywa się dyskurs hermeneutyczny. Ale odbywa w ukryciu. Gdy litera ustawy nie daje jasnej odpowiedzi sędziowie polscy albo się gubią i brną w formalistyczne uzasadnienia słabo przystające do faktów rozstrzyganej sprawy (często przy okazji pomstując na zaniechania legislacyjne) albo sięgają do teorii społeczno-politycznych, których nie ma w konstytucji, ustawie czy rozporządzeniu.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Teorie zaczerpnięte przez naszych sędziów wprost lub pośrednio z uznawanych za autorytatywne wyroków (często niepublikowanych!) czy publikacji naukowych choć niewymienianych w źródłach prawa de facto tworzą prawo. Różne autorytatywne opinie są rozpoznawane jako autorytatywne na podstawie nieprzejrzystych wewnątrzśrodowiskowych norm.

W Polsce nieprzejrzyste uzasadnienia decyzji polskich sędziów to nie błąd, czy niedobróbka. To cecha systemowa. Polski i szerzej kontynentalny system prawa oparty jest o fikcję wszechogarniających, jasnych i spójnych norm prawnych. Wedle tej koncepcji sędzia mechanicznie i z łatwością dopasowuje fakty rozstrzyganej sprawy do norm prawnych. A sylogistyczne uzasadnienie wyroku: twardo stwierdzona norma oraz minimalistyczne wpasowanie faktów do normy przy pomocy wykładni językowej pozwalają podtrzymywać fikcję sędziego będącego jedynie ustami ustawy ogłaszającego jedyny możliwy wyrok.

Nieprzejrzystość i niezrozumiałość dla laików stanowią funkcję ochrono-legitymizującą: Nie znasz się! Nie możesz oceniać, ani krytykować. Wejście w dialog z szarym obywatelem poprzez dobrze uargumentowane decyzje oparte o fakty, normy prawa i otwarte wyważanie wartości odarłoby polskich sędziów w ich mniemaniu z nimbu nadzwyczajności. Pozwoliłoby, byle komu z ulicy dyskutować z wyrokiem, z którym przecież się ponoć nie dyskutuje.

Publikowanie wszystkich decyzji wszystkich naszych sędziów będzie zmianą pożyteczną. Ale będzie też u nas transplantem prawnym. Transplantem, który w kraju transplantacji zadziała inaczej niż w krajach pochodzenia. Jedną z osi tarcia angloamerykańskiej jawności decyzji sędziego z naszym prawem i zwyczajem będzie zrozumiałość uzasadnień.

Nie należy oczekiwać, że wyroki i uzasadnienia pisane przez polskich sędziów gdy tylko zaczną wszystkie być publikowane staną się w pełni zrozumiałe. Narodowe style pisania uzasadnień decyzji sędziowskich narastają dekadami lub wręcz wiekami. Uzasadnienia decyzji sędziego amerykańskiego są zrozumiałe i czytelne od początku republiki.

Sędzia angloamerykański pisze uzasadnienia dla stron postępowania oraz szerokiego grona odbiorców. Sędzia polski pisze uzasadnienia dla sądów odwoławczych i sędziów wizytatorów. Odbiorca ma konsekwencje dla sposobu pisania uzasadnienia.

Bez głębszych zmian wymiaru sprawiedliwości polski sędzia będzie miał ograniczone możliwości zmiany domniemanego odbiorcy orzeczeń. Samo publikowanie wszystkich wyroków nie wystarczy. Nie pomogą też szkolenia z pisania zrozumiałym językiem. Ani nie pomogą konkursy i nagrody dla sędziów zrozumiałe uzasadniających wyroki. Dopóki polski sędzia będzie funkcjonował jako sędzia urzędnik nie będzie pisał takich uzasadnień jak władczy sędzia angloamerykański.

Obawa polskiego sędziego przed uchynieniem wyroku do ponownego rozpoznania czy wytykiem, które zablokować mogą jego awans czy to na sędziego funkcyjnego, czy to do sądu wyższej instancji powoduje chowanie się w długich, wielokrotnie złożonych zdaniach obfitych w paragrafy i odwołania do orzeczeń wyższych instancji. Ukrycie własnego

---

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

rozumowania i logiki pomaga uniknąć wystawienia się na ocenę nie tylko obywateli, ale przede wszystkim unikać wystawienia się na ocenę korporacyjnych zwierzchników.

Jawność decyzji polskich sędziów sama w sobie nie da nam sądów o jakości porównywalnej do angloamerykańskich. Lecz będzie pożyteczna. Wzmocni trwający już ewolucyjny proces naprawy naszych sądów. Wystawienie na widok publiczny wszystkich uzasadnień polskich sędziów skupiających się na formalnych elementach wymaganych literą prawa będzie pożyteczne. Obnaży hiperformalizm polskiego prawa i polskich prawników.

Podwyższona jawność decyzji sędziowskich w pewnym zakresie zmieni ramy bodźców w których działają sędziowie. Zwiększy się prawdopodobieństwo, że oprócz samych stron oraz sędziów wyższej instancji i sędziów wizytatorów ktoś jeszcze będzie czytał decyzje sędziów. A to zachęci sędziów do wyraźniejszej analizy rozstrzyganych konfliktów i bardziej przejrzystej logiki w pisemnych decyzjach. Nam obywatelom da możliwość współuczestniczenia w dyskursie doktrynalnym za pośrednictwem naukowców prawników, socjologów, politologów i ekonomistów, którzy na podstawie informacji zawartych w publikowanych orzeczeniach łatwiej i częściej będą mogli opisywać funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości.

6. Pozytywny wpływ jawności decyzji sędziów na legislaturę

Szeroko dostępne orzecznictwo umożliwiłoby władzy prawodawczej korygowanie niedoskonałości prawa i jego stosowania. Brak publikacji wszystkich decyzji sędziów pozbawia obywateli, w tym władzę prawodawczą czytelnego źródła wiedzy o doktrynie oraz dyskusji o jej ułomnościach i potrzebie ulepszeń.

Tak naprawdę nie wiemy jak jest stosowane prawo. Dostępna nam goła litera ustawy i wybiórcze enuncjacje tych z dobrym dostępem do wiedzy o sądownictwie nie dają nam dobrego i możliwie zbiektywizowanego zrozumienia stosowania prawa w sądach.

Brak powszechnego publikowania decyzji sędziów utrudnia badania naukowe o stosowaniu prawa oraz maskuje dyskusję doktrynalną. Gdy w prawie identycznych sprawach sędziowie wydają różne wyroki trudno ustalić czy mamy do czynienia z jednostkowym błędem, tym samym błędem wielokrotnie powielanym przez różnych sędziów czy też różnymi liniami orzecznictwami praktykowanymi przez sędziów wyznających z tylko im znanych powodów ten czy inny sposób orzekania w danej klasie spraw.

Dziś w Polsce nie publikuje się wszystkich decyzji sędziów. Zdobycie informacji o praktyce orzecznictwa sędziów jest znacznie utrudnione. Nie ma łatwego sposobu sięgania do akt spraw na potrzeby badań.

W miejsce dostępu do decyzji sędziów dostajemy oficjalny obraz sędziego, jako ust ustawy. Sędziego, który rzekomo jedynie dopasowuje fakty sprawy do ustawowej normy. Więc nie mamy rzekomo czego badać, bo sędziowie li tylko realizują wolę ustawodawcy. Ale oficjalny obraz sędziego jako jedynie ust ustawy jest niekompletny. Sędziowie schowani za zwyczajową formułą „sąd orzekł” tworzą prawo.

Publikowanie wszystkich decyzji sędziów nie tylko stworzy bogate źródło do badań naukowych, ale również ujawni i uczyni bardziej czytelnym dla osób z poza prawniczych korporacji dyskurs doktrynalny w tym doktrynalne kontrowersje wśród przedstawicieli doktryny. Łatwiejsze prowadzenie badań i poprawa wiedzy o praktyce orzeczniczej sędziów umożliwi szybsze i lepsze korygowanie prawa.

7. Szkodliwość anonimizacji publikowanych wyroków

Anonimizacja orzeczeń sądowych utrudnia rozliczanie władzy sędziowskiej, zmniejsza bezpieczeństwo fizyczne i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, zwiększa liczbę fałszywych zeznań oraz zachęca do głębszej interwencji polityków w sądy.

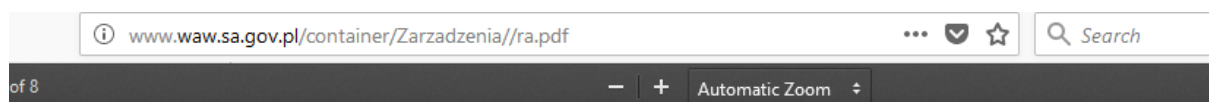
Imitując rozliczalność przez przejrzystość sądy polskie udostępniły orzeczenia sędziów w sieci. Ale tylko niektóre. Jednak pozbawili publikowane w sieci orzeczenia informacji o stronach procesu – usuwa się m.in. imiona i nazwiska, nazwy spółek czy nazwy organów władzy publicznej(!). Orzeczenie opublikowane przez polskiego sędziego, to sprawa [...] przeciw [...]. Przynajmniej tak, było do niedawna, obecnie coraz częściej zamiast trzech kropek sędziowie w publikowanych wyrokach dają inicjał – tj. jeden inicjał, bo dwa to ponoć za dużo jawności.

7.1. Anonimizacja przekreśla kontrolę władzy sędziowskiej

Bez informacji o stronach sporu obywatele nie sprawdzą czy sędziowie sprawiedliwie orzekają. Jawność imion i nazwisk pozwala ustalić status społeczno-ekonomiczny, koneksje towarzyskie i polityczne osób stających przed sądem. To nie są nieistotne niuanse jak twierdzą niektórzy polscy sędziowie. To jest krytyczna informacja, która obywatelom pozwala ocenić czy w danej sprawie sprawiedliwości stało się zadość, a sędzia zasługuje na reputację prawnego. Bez tych informacji nie dowiemy się, czy za podobne przestępstwo syn burmistrza, dostaje podobny wyrok jak syn rolnika! Nie dowiemy się łatwo, czy bogaci są podobnie osądzani jak biedni! Nie dowiemy się czy rodziny działaczy politycznych są w sądach traktowane jak zwykli obywatele, czy też na specjalnych prawach! Jawność spraw sądowych, by była jawnością faktyczną, a nie teoretyczną, nie może wymagać obecności dziennikarza na każdym posiedzeniu sądu. Możliwe musi być badanie orzeczeń przez dziennikarzy i innych obywateli wiele tygodni, miesięcy i lat po wydaniu wyroku.

7.2. Anonimizacja przekreśla kontrolę publiczną pozostałych władz za pomocą informacji zawartych w wyrokach

Polska praktyka anonimizowania wyroków obejmuje również władze publiczne! Z wyroków dowiemy się, że sprawę wygrał lub przegrał jakiś wojewoda, jakiś urząd skarbowy, jakiś urząd powiatowy, jakiś policjant, itp. – ale nie dowiemy się który:

2.5. Organizacje, fundacje, instytucje

Organizacje, fundacje i instytucje anonimizowane są podobnie jak firmy, spółki, spółdzielnie (patrz punkt poprzedni).

WYJĄTKI:

- Nie anonimizujemy nazw organów, urzędów oraz instytucji publicznych (choć anonimizujemy informację o miejscu, w którym znajduje się ten urząd lub organ – właściwość miejscową podmiotu).

Źródło: Sąd Apelacyjny w Warszawie

Jak więc obywatel ma porównać liczbę spraw wniesionych przeciw i przegranych przez poszczególnych urzędników i funkcjonariuszy? Jak obywatel, ma dowiedzieć się ile podobnych spraw jak jego przegrał dany urząd?

Jak obywatel ma rozumieć anonimizowanie danych sędziego, przez sądy dyscyplinarne w publikowanych uchwałach¹¹? Tylko ukrywanie przed obywatelami przez sędziów wewnątrz korporacyjnych mechanizmów kontroli może tłumaczyć taki sposób publikowania decyzji przez sądy dyscyplinarne:

UCHWAŁA

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Władysław Pawlak

Protokolant Ewa Marczuk

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 16 maja 2018 r.

sprawy M. R.

sędziego Sądu Okręgowego w S.

zażalenia na uchwałę Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego (...) z dnia 15

stycznia 2018 r., sygn. akt ASDo (...),

w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej,

uchyla zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Dyscyplinarnemu (...).

O ile jeszcze można próbować rozumieć tworzenie doktrynalnego prawa do godności, które każe anonimizować wyroki dotyczące osób fizycznych, o tyle anonimizowanie wyroków

¹¹ Uchwała SN Sygn. akt SNO 18/18 z 16 maj 2018. Dostępna pod: <http://sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia3/SNO%2018-18.pdf>

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

dotyczących władz publicznych jest chowaniem grzechów oraz występków władzy przed oceną obywateli.

7.3. Anonimizacja publikowanych wyroków ułatwia składanie fałszywych zeznań

Pełna jawność wyroków ułatwi również pracę sędziom i podniesie jakość orzekania. Jawność sądenia, jawność wyroków utrudnia składanie fałszywych zeznań¹². Strony i świadkowie, gdy są anonimowi dla obywateli przebywających poza sądem mogą się częściej pokusić o mówienie nieprawdy. Gdy jednak będą wiedzieć, że nie tylko obecni na sali, ale również cała społeczność, w której żyją, na co dzień, może poznać, z lektury uzasadnienia wyroku, co zeznali w sądzie, będą mniej skłonni składać fałszywe zeznania.

W interesie sprawiedliwości jest, by prawdomówności zeznających przed sądem strzegła jak największa liczba obywateli.

Przykład: świadek zeznaje, że od trzech lat mieszka razem z oskarżonym i pod jego opieką. Ponieważ, uzasadnienie wyroku będzie zanonimizowane, to jest małe ryzyko, że informacja o tym, że naprawdę mieszkała z oskarżonym dopiero od trzech miesięcy zostanie ujawniona.

7.4. Anonimizacja uniemożliwia reputacyjną kontrolę społeczną

Reputacja to publicznie znane uczynki osób i organizacji oraz ich ocena, w tym ocena w wyrokach sądów. Rozszerzając pojęcie prywatności na jawne wyrok sądowe ograniczamy funkcjonalność reputacji.

Nazwy firm, które trują konsumentów, zanieczyszczały nasze rzeki i powietrze, wprowadzały na rynek niebezpieczne zabawki czy oszukiwały klientów nie są tajemnicą handlową czy osobistą. To są istotne informacje, które dotyczą milionów Polaków. Mamy prawo wiedzieć, którzy przedsiębiorcy zostali w sądach uznani za niebezpiecznych dla naszego życia, zdrowia i mienia, a którzy uczciwie nam służą. Nie możemy polegać, na tym, że przy każdej takiej sprawie znajdzie się dziennikarz na sali sądowej, potrzebujemy mieć możliwość sprawdzenia tych informacji, również później, gdy będą nam potrzebne, a nie tylko wtedy, gdy będą wypowiedane na sali sądowej.

Czym bardziej ukryta informacja o skazaniach i czym większą szara strefy osób oskarżonych, o których nie możemy ustalić czy zostali uniewinni tym mniejsza społeczna funkcjonalność dobrej reputacji.

7.5. Anonimizacja utrudnia osobom uniewinnionym zachowanie dobrego imienia

Postawienie zarzutów i rozpoczęcie spraw dość często stają się przedmiotem doniesień medialnych oraz dyskusji w mediach społecznościowych. Jednak czym dłużej trwa proces,

---

¹² Patrz np "In many cases, say rather in most, the publicity of the examination or deposition operates as a check upon mendacity and incorrectness." Jeremy Bentham, Rationale of Judicial Evidence. Specially Applied To English Practice. From The Manuscripts Of Jeremy Bentham, Esq. Bencher Of Lincoln's Inn. In Five Volumes. Vol I, str. 522, 1827 -- przed Benthamem w piśmiennictwie angielskim o wpływie jawności sądenia na ujawnianie fałszywych zeznań pisał Hale w XVII wieku i Blackstone w XVIII.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

poza najbardziej głośnymi procesami, tym mniejsze prawdopodobieństwo kolejnych doniesień medialnych, w tym informacji o zakończeniu sprawy.

Automatycznie anonimizując wszystkie wyroki, utrudniamy osobom niewinnionym upowszechnienie informacji o swej niewinności. A paradoksalnie ułatwiamy się ukrycie osobom stawiającym im nieprawdzie zarzuty.

Gdy po latach chcemy sprawdzić, czy osoba o której w mediach było głośno z powodu postawionych zarzutów, nie mamy faktycznej możliwości sprawdzić jak skończyła się jej sprawa, czy została uniewinniona jeśli nie informowały o tym media. Oznacza to, że w domenie publicznej jest informacja o zarzutach i rozpoczęciu procesu, ale często brakuje informacji o uniewinnieniu. W wymiarze medialnym prawie każdy oskarżony pozostaje oskarżonym nawet, gdy został prawomocnie uniewinniony.

7.6. Anonimizacja jest wybiórczym udostępnianiem

Anonimizacji jest w praktyce wybiórczym udostępnianiem. Obecnie treść zanonimizowanych wyroków przypisują do konkretnych osób, ci którzy mają dostęp do dokumentów lub wiedzę o sprawach.

Wybiórcze wykorzystywanie w sektorze prywatnym informacji o uprzednich skazaniach nie jest troską o resocjalizację i reintegrację byłych przestępców, a jest działaniem posiadającym wszelkie cechy klasizmu.

Dla zatrudnienia w wielu elitarnych zawodach oraz podjęcia licznych elitarnych funkcji wymaga się przedstawienia zaświadczenia o niekaralności. Taki system wybiórczego przekazywania informacji o uprzednich skazaniach ograniczony do niektórych elitarnych zawodów, oznacza w praktyce, że osoby o wyższym statusie społecznym mogą wokół siebie wytworzyć bąbel dobrego poinformowania i bezpieczeństwa. A osoby i społeczności znajdujące się na dole drabiny społecznej, nie mają prawa wiedzieć czy zatrudniają uprzednio skazanego.

Jeśli resocjalizacja ma być szeroko stosowaną praktyką społeczną, a nie mitem, to nie może polegać na przyzwoleniu uprzywilejowanym warstwom społecznym na czyszczenie swojej przestrzeni społecznej i relegowanie uprzednio skazanych w dół uwarstwienia społecznego.

Dlaczego przedsiębiorca prowadzący np. kancelarię adwokacką ma mieć komfort pracy z osobami z „czystą kartoteką” podczas, gdy przedsiębiorca prowadzący np. hurtownię stali ma być pozbawiony tego samego komfortu?

7.7. Dla ceniących sobie prywatność arbitraż i mediacje są realną alternatywą

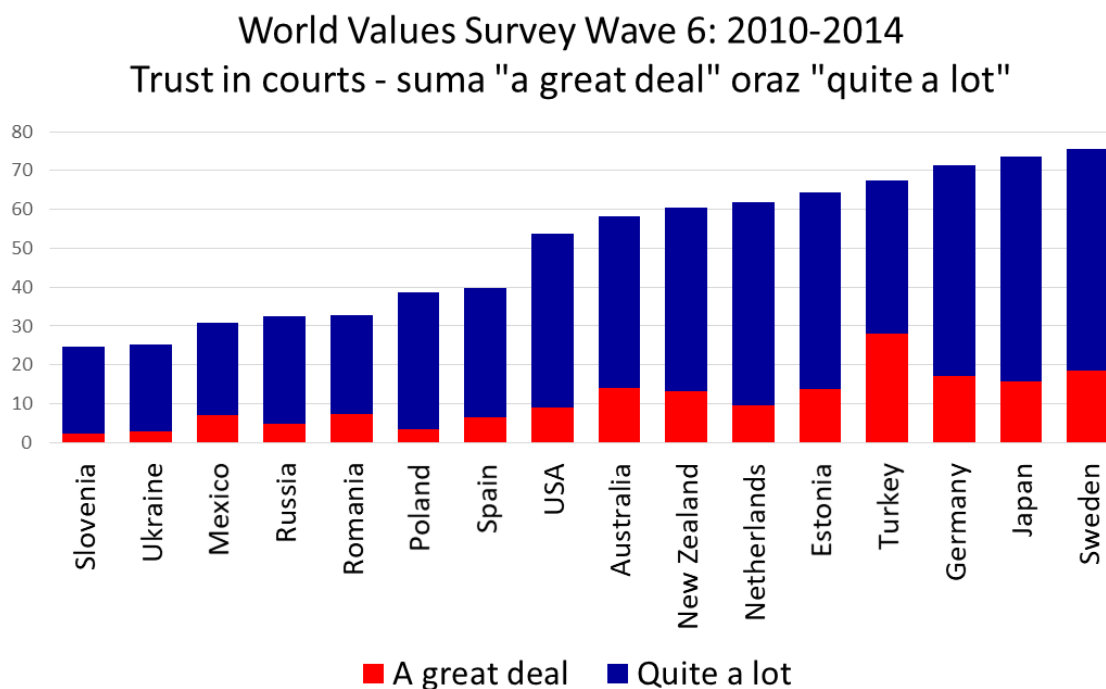
Wystawienie się na widok publiczny jest ceną korzystania z publicznego wymiaru sprawiedliwości.

To co się dzieje w sądach jest sprawą publiczną. Jeśli ktoś jednak ma silną awersję do upubliczniania swoich sporów może skorzystać z licznych mechanizmów mediacji i arbitrażu, gdzie normą jest poufność postępowania.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

8. Anonimizacja w państwach o wysokim zaufaniu do sądów nie jest argumentem za anonimizacją w Polsce

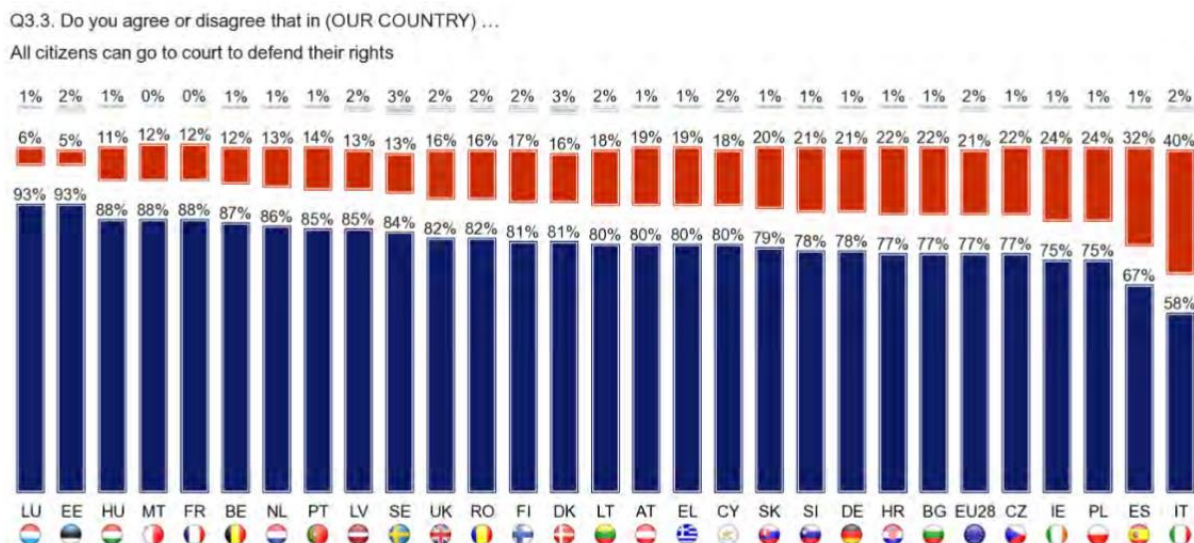
Europa kontynentalna w mniejszym lub większym stopniu stosuje anonimizację publikowanych orzeczeń. Jednak większy lub mniejszy stopień anonimizacji publikowanych wyroków w większości sąsiednich państw nie jest przekonywującym argumentem za anonimizacją w Polsce. Niemcy i inni nasi sąsiedzi mają sprawny wymiar sprawiedliwości, któremu ufają. A my mamy niesprawny wymiar sprawiedliwości, któremu nie ufamy:

goo

Źródło: World Values Survey

Podobnie nisko plasują się polskie sądy w pytaniu „Czy zgadzasz się że każdy obywatel może pójść do sądu bronić swoich praw” zadawanym a badaniu Eurobarometer:

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Źródło: Flash Eurobarometer 385, Justice in the EU, 2013

Niemcy, być może, mogą sobie pozwolić na chowanie informacji z sądów przed obywatelami, bo mają sprawne państwo i sądy, którym ufają. My nie mamy. Potrzebujemy zwiększenia jawności w sądach, ponad poziom, który jest w Niemczech.

9. Ochrona prywatności nie stanowi uzasadnienia dla anonimizacji

Ochrona prywatności nie stanowi uzasadnienia do mnożenia tajemnic niedostępnych obywatelom. Sądy są miejscem gdzie reputacja i uczynki obywateli są publicznie analizowane. Wstyd i obawa utraty reputacji ze względu na nasze działania nie mogą stanowić podstawy do utajnienia wyników wymierzania sprawiedliwości.

9.1. Wymierzanie sprawiedliwości nie jest prywatną sprawą.

Jawność postępowań sądowych jest ważnym elementem kontroli władzy sędziowskiej. Jawność postępowań sądowych istnieje, by obywatele mogli wyrobić swoje własne zdanie o tym czy w danej sprawie sprawiedliwości stało się zadość oraz czy wymiar sprawiedliwości jest sprawiedliwy. Dlatego w jawnej rozprawie sądowej biorą udział zidentyfikowani z imienia i nazwiska obywatele, a nie anonimowe osoby.

Internetowy dostęp do orzeczeń ułatwia obywatelom rzeczywistą kontrolę wymierzania sprawiedliwości. Jest to ważny cel społeczny, któremu nie mogą stać na przeszkodzie poczucie wstydu osób skazanych.

Pijany kierowca może chcieć utrzymać wiedzę o swym zachowaniu w ścianach sali sądowej i w tajemnicy przed pracodawcą, rodziną i sąsiadami. Ale interes ogółu w zrozumieniu jak pijani kierowcy są traktowani przez wymiar sprawiedliwości i możliwość potwierdzenia, że obowiązujące prawo jest sprawiedliwie wymierzone są ważniejsze od poczucia wstydu osób łamiących prawo. Początkujący aferzysta z wyrokami na koncie za swoje pierwsze przekręty chce uchodzić za przestrzegającego prawo przedsiębiorcę, by wspiać się na wyżyny swojego „fachu”. Ale bezpieczeństwo obywateli jest ważniejsze od prywatności przestępców.

Jawność pozwala obywatelom zrozumieć jak działają sądy, jakimi przesłankami kierują się w orzekaniu i stanowi ważną gwarancję sprawiedliwości. Bez dostępu do orzeczeń identyfikujących strony nie mamy możliwości zrozumieć, czy sądy traktują tak samo obywateli ustosunkowanych i wpływowych, jak zwykłych obywateli.

Co do godności osób poszkodowanych, na przykład zgwałconych, wystarczy dobrze stosować przepisy o wyłączeniu jawności rozpraw — wyroki z rozpraw prowadzonych za wyłączeniem jawności nie były i nie powinny być publikowane. Jeśli trzeba, można zmienić przepisy o wyłączeniu jawności rozpraw. Przede wszystkim zaś należy zmienić praktykę ich stosowania, każdorazowo wyczerpująco informując strony o tym, dlaczego nie można lub można wyłączyć jawność danej sprawy.

9.2. Prywatność, czyli ochrona rzeczywistego interesu obywatela

Zwiększając przejrzystość sądów należy równocześnie pamiętać o dobrze rozumianej ochronie prywatności. To znaczy prywatności jako narzędziu do zabezpieczania życia, zdrowia, lub bezpieczeństwa materialnego obywateli, a nie mglistego i pojemnego totemu polityczno-prawnego.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Wszelkie dane osobowe, które nie są potrzebne do zrozumienia działania wymiaru sprawiedliwości, a mogą być wykorzystane ze szkodą dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa materialnego obywateli należy wykreślić z publikowanych w internecie decyzji sędziów.

Instrukcja regulująca publikację orzeczeń w internecie powinna zawierać krótki i zamknięty katalog informacji, które nie będą w pełni publikowane w internecie, jak na przykład ten poniżej:

Tabela 1

W jakie postaci publikować informacje wrażliwe w publicznie wyrokach udostępnianych przez internet.	
Informacja Wrażliwa	Co udostępnić
NIP	cztery ostatnie cyfry
PESEL	dwie pierwsze cyfry
Numery kont bankowych	cztery ostatnie cyfry
Numery kart kredytowych	cztery ostatnie cyfry
Data urodzin	Tylko rok
Imiona rodziców i panięskie nazwisko matki	Tylko inicjały
Adresy zamieszkania oraz inne adresy	Tylko miejscowość i województwo
Numery rejestracyjne samochodów	ostatnie dwie cyfry lub litery
Numery telefoniczne	ostatnie dwie cyfry
Adresy e-mailowe	Nie publikować
Elektronicznie utrwalone podpisy	Nie publikować
Informacje o jednostkach chorobowych	Nie publikować, chyba że jest istotna dla zrozumienia sprawy

Tylko takie rzeczywiście wrażliwe informacje mogą być przed obywatelami ukrywane z automatu. Utajnienie jakiegokolwiek innej informacji wymagać powinno zamknięcia rozprawy przed publicznością.

9.3. Anonimizacja utrudnia dostęp do danych o stronach, tylko zwykłym obywatelom

Ponieważ na drzwiach sal sądowych w Polsce wiszą wokandy z sygnaturą sprawy oraz stronami sprawy, wystarczy co dzień rano wysłać do każdego sądu studenta czy praktykanta z aparatem fotograficznym, który sfotografuje każdą wokandę. Aparat fotograficzny znajduje się dziś w każdym telefonie. Dane pozyskane w ten sposób pozwolą w prosty i tani sposób odwrócić proces anonimizacji żmudnie i kosztownie dokonywany przez polskich sędziów i ich asystentów.

Polskie prawo i Generalnych Inspektor Danych Osobowych nie staną na przeszkodzie reidentyfikacji (odwrócenia skutków anonimizacji), bowiem fotografie wokand można spokojnie przesłać internetem do obróbki w jurysdykcji, która nie penalizuje informowania o tym co się dzieje w polskich sądach. A bazy danych wyroków stworzone w ten sposób dostępne mogą być w jurysdykcji, która nie uznaje publikowania takich informacji za przestępstwo.

Takie bazy danych tworzone są nie tylko przez firmy zajmujące się bazami danych, ale są tworzone przez kancelarie prawne, zajmujące się sprawami gospodarczymi. Ich reprezentanci zazwyczaj i tak są obecni w sądzie gospodarczym danej miejscowości. A połączenie zdjęć z wokand, poprzez sygnaturę sprawy, z publikowanymi zanonimizowanymi wyrokami jest

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

proste, szybkie i tanie. Informacja z takich pomniejszych baz danych dostępna jest klientom tych kancelarii. Ale nie jest udostępniana szerokim rzeszom obywateli.

10. Zarys praktyki zagranicznej

Pełne opisanie różnic pomiędzy kilkunastoma państwami stosującymi normy angloamerykańskie oraz trzema dziesiątkami państw kontynentalno-europejskich wymagałoby, encyklopedii¹³, gdyż każde państwo ma wiele szczegółowych rozwiązań, dotyczących procedur zapisywania i ujawniania informacji, dostępu do tych informacji oraz ich ewentualnego zacierania, które oparte są zarówno o prawo stanowione jak i ważne wyroki sądowe. Encyklopedia ta w momencie napisania, byłaby nieaktualna, ponieważ normy prawne w tym zakresie dość często się zmieniają.

Można jednak zarysować generalną różnicę. Angloamerykańskie i europejsko-kontynentalne podejście do jawności orzeczeń różni się. Choć w ostatnich dekadach różnice się zmniejszają. Na kontynencie istnieje napięcie pomiędzy zasadą jawności postępowania sądowego, a zasadą ograniczonego dostępu informacji o tym co się stało w sądzie. Angloamerykanie generalnie uznają, że to co jawnie stało się w sądzie jest w domenie publicznej. U nich zatarcie wyroku, nawet jeśli czasem istnieje w literze prawa, praktycznie nie działa¹⁴.

W ostatnich dwóch dekadach widać pewną konwergencję. Litera współczesnego prawa kontynentalnej Europy oparta o jawność postępowań sądowych z reguły zezwalała od dekad na dostęp do orzeczeń i uzasadnień. W praktyce, dostęp ten był do niedawna ograniczany. Często należało wykazać interes prawny w dostępie do wyroków. Trend ku większej jawności orzeczeń na kontynencie wynika z:

- (i) dążenia do większej przejrzystości wszelkich władz,
- (ii) nowych możliwości technologicznych,
- (iii) wolności przemieszczania się i prowadzenia działalności wewnątrz UE, np. stawania do przetargów publicznych przez obywateli obcych państw, których skazania są dostępne w państwie pochodzenia, a niedostępne w państwie prowadzenia działalności,
- (iv) dążenia władz UE do większej spójności stosowania prawa UE¹⁵ oraz upodobniania stosowania prawa krajowego,

---

¹³ Przykładem takiego encyklopedycznego zestawienia dla państw Ameryki Południowej jest Lisa Yagel, *Disclosing Justice. A Study on Access to Judicial Information in Latin America*. Due Process of Law Foundation, 2007

¹⁴ James B. Jacobs, *Mass incarceration and the proliferation of criminal records*. University of St. Thomas Law Journal. 3(3), 2006, s. 387-420.

¹⁵ Patrz np. Council of Europe, Recommendation Rec (2002)13 of the Committee of Ministers, Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the publication and dissemination in the member states of the text of the European Convention on Human Rights and the case-law of the European Court of Human Rights (adopted by the Committee of Ministers on 18 December 2002 at its 822nd Session)

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

- (v) upowszechnienia możliwości sprawdzenia skazań za pedofilię, w przypadku zatrudniania do pracy z dziećmi lub przyjmowania wolontariuszy do pracy z dziećmi,
- (vi) rosnących wymogów regulacyjnych wobec sektora finansowego i tzw. zawodów zaufania publicznego.

Jedyna istotna praktyczna¹⁶ różnica tkwi w tym, że w sądach angloamerykańskich udostępnia się dokumenty sądowe, co oprócz wyroków i uzasadnień obejmuje np. dokumenty złożone przez strony, czy protokoły z rozpraw, a większość publikowanych wyroków z jawnych rozpraw podaje informacje o stronach. W większości państw UE choć publikacja wyroków staje się normą, to publikuje się je w formie zanonimizowanej, tj. po usunięciu oznaczeń stron, a same akty spraw są publicznie dostępne stronom trzecim jedynie po wykazaniu interesu prawnego.

10.1. Ponad krajowe sądy UE

10.1.1. Europejski Trybunał Praw Człowieka

Publicznie udostępniane orzeczenia ETPCz podają imiona i nazwiska stron oraz często podają wrażliwe informacje takie jak narodowość stron, gdy są one istotne w danej sprawie.

Wchodząc na internetowe Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (<https://hudoc.echr.coe.int>), możemy dowiedzieć się, też o co i z jakim skutkiem sądzili się tam na przykład Zwierzyński, Gorzelik, Gawęda czy Potocka.

Nie wszystkie wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zawierają informacje identyfikujące strony. Decydują punkty 33 i 47 regulaminu¹⁷ ETPCz. Co do zasady wszystkie dokumenty i informacje złożone do ETPCz są jawne (zasada 33). Ale strona może złożyć wniosek o anonimizację, który będzie rozpatrzony przez Trybunał (zasada 47 punkt 4):

---

¹⁶ Teoretyczna różnica oparta jest o doktrynalne źródła prawa do prywatności w common law i w prawie kontynentalnym. U angloamerykanów prawo do prywatności wywiedzione jest z prawa własności. Mój dom moją twierdzą. To co w sferze publicznej jest już publiczne. Natomiast w prawie kontynentalnym prawo do prywatności wywiedziono z prawa do ludzkiej godności. Krótkie omówienie różnic doktrynalnych w: Karen Eltis, "The Judicial System in the Digital Age: Revisiting the Relationship between Privacy and Accessibility in the Cyber Context", McGill Law Journal / Revue de droit de McGill, vol. 56, n° 2, 2011, p. 289-316.

¹⁷ Dostępny pod: https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Rule 33¹ – Public character of documents

1. All documents deposited with the Registry by the parties or by any third party in connection with an application, except those deposited within the framework of friendly-settlement negotiations as provided for in Rule 62, shall be accessible to the public in accordance with arrangements determined by the Registrar, unless the President of the Chamber, for the reasons set out in paragraph 2 of this Rule, decides otherwise, either of his or her own motion or at the request of a party or any other person concerned.
2. Public access to a document or to any part of it may be restricted in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties or of any person concerned so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the President of the Chamber in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice.
3. Any request for confidentiality made under paragraph 1 of this Rule must include reasons and specify whether it is requested that all or part of the documents be inaccessible to the public.
4. Decisions and judgments given by a Chamber shall be accessible to the public. Decisions and judgments given by a Committee, including decisions covered by the proviso to Rule 53 § 5, shall be accessible to the public. The Court shall periodically make accessible to the public general information about decisions taken by single-judge formations pursuant to Rule 52A § 1 and by Committees in application of Rule 53 § 5.

Rule 47¹ – Contents of an individual application

4. Applicants who do not wish their identity to be disclosed to the public shall so indicate and shall submit a statement of the reasons justifying such a departure from the normal rule of public access to information in proceedings before the Court. The Court may authorise anonymity or grant it of its own motion.

Rezultat taki jest, że większość wyroków ETPCz podaje strony spraw. Gdyby te wyroki podawał do wiadomości polski sędzia to zamiast nazwisk mielibyśmy kropki, czarne pola, lub inicjały. Gdy Kwiatkowski pójdzie się sędzić w Polsce to czytamy o sprawie K. Ale gdy ten sam Kwiatkowski pójdzie do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka to czytamy o Zbigniewie Kwiatkowskim, który skarży się na to, że jego sprawa rozwodowa trwała zbyt długo (ponad 6 lat w pierwszej instancji!). Ale możemy też przeczytać o adwokacie Tomaszu Kwiatkowskim, który został pozbawiony statusu adwokata na 10 lat, w związku z uznaniem go za kłamcę lustracyjnego, na podstawie informacji, do których miał ograniczony dostęp ze względu na ich tajność. Czy też o Krzysztofie Kwiatkowskim, który skarżył zbyt długi (ponad 4 lata) okres aresztu tymczasowego.

Natomiast gdy polskie sądy powołują się na orzeczenia trybunału w Strasburgu zdarza im się pisać o „Trybunale w S.”:

ochrony życia prywatnego. W związku z powyższym, w ocenie Trybunału, w procesie karnym należy przedsięwziąć pewne środki mające na celu np. ochronę pokrzywdzonego, jednakże mając na uwadze prawo oskarżonego do sprawiedliwego procesu sądowego.
Trybunał
w S. ocenił, że w przedmiotowej sprawie skarżący nie został skazany jedynie w oparciu o zeznania pokrzywdzonej, ale również na podstawie innych zebranych dowodów. W świetle powyższego uznał, że

Źródło: II AKa 69/16 - uzasadnienie Sąd Apelacyjny w Poznaniu z 2017-02-27

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

W okresie od 29 maja 2005 r. do 4 listopada 2007 r. ukazały się w (...) następujące materiały prasowe:

*W numerze (...) z dnia 29 maja 2005 r. opublikowany został artykuł „(...)!”. Autor F. K. podał w nim między innymi, że powódka wniosła skargę do Trybunału w S., w dalszej zaś części tego artykułu znalazły się słowa: *W telewizji pokazali panią T. w grubych okularach, w otoczeniu rodziny. Tłumaczyła do kamery,**

Źródło: I ACa 790/09 - wyrok z uzasadnieniem Sąd Apelacyjny w Katowicach z 2010-03-05

Po co Trybunał w Strasburgu nazywać Trybunałem w S? Przed czym Trybunał lub nas w ten sposób chronią polscy sędziowie przezywając Trybunał w Strasburgu Trybunałem w S?

10.1.2. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Przez większość swej historii TSUE podawał nazwy stron, z wyjątkiem małoletnich, imigrantów ubiegających się o azyl, itp. osób. Jednak od niedawna jest inaczej. W czerwcu 2018 TSUE ogłosił¹⁸, że od lipca 2018 w sprawach, w których występują osoby fizyczne będzie zastępowała imiona i nazwiska inicjałami, które będą różne od prawdziwych inicjałów:

In order to ensure the protection of the data of natural persons involved in requests for a preliminary ruling while guaranteeing that citizens are informed and have the right to open courts, the Court of Justice has therefore decided, in all requests for preliminary rulings brought after 1 July 2018, to replace, in all its public documents, the name of natural persons involved in the case by initials. Similarly, any additional element likely to permit identification of the persons concerned will be removed.

(...)

In order to facilitate the citation and identification of anonymised cases, each will be given, by the Court, a name by which it will be usually known, according to the following system:

- when the case is between only natural persons, the case name will correspond to two initials representing the first name and surname of the applicant, but different from the true name and surname of that party. To avoid there being a number of cases bearing the same initials (since the possible combinations of letters are not infinite), the Court will add to those two initials a distinctive element, in brackets. That additional element could refer to the name of a legal person which, without being a party to the case, is referred to or affected by the case or to the subject-matter or to what is at stake in the dispute. That method has, for example, been used in the recent judgment of the Court of 26 June 2017 in Case C-451/16, MB (Change of gender and retirement pension).⁸

Choć jest to krok w kierunku ograniczenia przejrzystości prac sędziów, to zauważyć należy, że anonimizacja wdrożona przez TSUE nie obejmuje osób prawnych, co ma miejsce w Polsce.

¹⁸ Court of Justice of the European Union, PRESS RELEASE No 96/18, Luxembourg, 29 June 2018, dostępny pod: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-06/cp180096en.pdf>

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

10.2. Sądy angloameykańskie

Jawność rozpraw w systemie angloamerykańskim sięga okresu przedhistorycznego W Anglii przed podbojem normańskim – każdy wolny mąż miał obowiązek(!) być obecnym na każdej lokalnej rozprawie. Dostęp publiczności do sali rozpraw oraz dokumentów sądowych ugruntowana jest w wielowiekowej tradycji common law.

Prywatność to relatywnie nowa koncepcja¹⁹. Jawność dokumentów sądowych oznacza tam, nie tylko jawność orzeczeń, ale jawność wszystkich jawnych dokumentów, tj. dokumentów przedkładanych przez strony, jawność protokołów rozpraw, itp.

10.2.1. USA

Obywatele mają fundamentalne i konstytucyjne prawo wejścia na rozprawy wynikające z pierwszej²⁰ i szóstej poprawki do konstytucji, prawo dostępu do dokumentów²¹ sądowych oraz prawo do komunikowania informacji uzyskanych na sali sądowej i w sądzie²².

Natomiast ochrona prywatności jest jedynie ważnym interesem. Prawo do prywatności nie może uniemożliwić publikacji informacji będącej w interesie publicznym²³. W 1976 w sprawie Paul v. Davis²⁴, orzekł iż Edward Charles Davis aresztowany za kradzież w sklepie, ale nieskazany, nie ma podstaw skarżyć szeryfa, który wysłał jego zdjęcie i dane do lokalnych sklepów, ponieważ żadne decyzje sądu dotyczące prywatności nie zakazywały czegoś takiego lub podobnego i sąd odmawia nadania biegu skardze.

Ze względu na pierwszą poprawkę gwarantującą wolność wypowiedzi amerykańskie zatarcie wyroku (expungement) ma znaczenie formalne i dotyczy udostępniania informacji przez władze publiczne. Nie blokuje udostępniania informacji z wyroku w prywatnych publikatorach, jak czasopisma czy bazy danych²⁵.

---

¹⁹ Samuel D Warren, Louis D Brandeis, The Right to Privacy, Harvard Law Review, Vol. 4, No. 5. (Dec. 15, 1890), str. 193-195

²⁰ “The right to attend criminal trials is implicit in the guarantees of the First Amendment; without the freedom to attend such trials, which people have exercised for centuries, important aspects of freedom of speech and of the press could be eviscerated.” - Richmond Newspapers, Inc. v. Virginia, 448 U.S. 555 (1980)

²¹ Opis precedensów potwierdzających prawo dostępu do dokumentów sądowych w James M. Chadwick, Access To Electronic Court Records An Outline Of Issues And Legal Analysis, 2015 str 7-9; dostępny pod: <https://it.ojp.gov/documents/d/Legal-issues.pdf>

²² “Once true information is disclosed in public court documents open to public inspection, the press cannot be sanctioned for publishing it.” Cox Broadcasting Corp. v. Cohn, 420 U.S. 469 (1975)

²³ Samuel D. Warren; Louis D. Brandeis, The Right to Privacy, Harvard Law Review, Vol. 4, No. 5. (Dec. 15, 1890), str 214

²⁴ Paul v. Davis, 424 U.S. 693 (1976)

²⁵ James B. Jacobs, Mass Incarceration and the Proliferation of Criminal Records, University of St. Thomas Law Journal, Volume 3, Issue 3 Spring 2006, s 411

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Schodząc na poziom bardziej praktyczny, dostępność informacji o działaniach władzy w USA jest tak nierozzerwalnie złączona z kontrolą władzy, że utajnienie informacji o aresztowaniach, postępowaniach sądowych i decyzjach sędziów nie jest tam możliwe. Na przykład arrest books zawierające nazwiska aresztowanych, podstawę aresztowania, miejsce oraz czas aresztowania są publicznie dostępne, by umożliwić kontrolę policji przez obywateli. Czy np. zwalnia aresztowanych w przepisowym czasie. Niejako przy okazji publicznie stają się informacje, o tym kto, gdzie, kiedy i za co był aresztowany. Podobnie z decyzjami sędziów w trakcie sprawy oraz z samym wyrokiem.

Są pewne granice jawności informacji z sądów. Bieżącą i najwszechstronniejszą kontrolę nad dostępem do dokumentów sądowych sprawują na podstawie common law sami sędziowie. To oni decydują jakie dokumenty sądowe udostępnią, a jakie nie²⁶. Precedensy stanowią, że ograniczenie dostępu do dokumentów sądowych może być tylko wąskim wyjątkiem mającym

„Założenie dostępności może być uchylony wyłącznie przez przemożną faktycznie potwierdzoną potrzebę ograniczenia dostępu by chronić wyższe wartości w sposób zawężająco dostosowany do ochrony tej wyższej potrzeby.”²⁷

Gdy jednak informacje z policji czy sądu staną się publicznie dostępne można korzystać z nich prawie bez ograniczeń. Na przykład pracodawcy mogą stosować informację o uprzednich skazaniach w decyzji o przyjęciu do pracy, pod warunkiem, że nie stanowi ukrytej dyskryminacji rasowej²⁸.

Na przełomie XX i XXI wieku USA coraz bardziej mierzyła się z informatyzacją dokumentów sądowych. Wcześniej informacja z dokumentów była teoretycznie dostępna wszystkim. Ale faktycznie tylko dla bogatych, których stać było na wynajęcie prawników i detektywów, którzy osobiście udawali się do nieraz odległych sądów, by szukać w ich dokumentach informacji.

Od lat 80ych XX wieku komputeryzowanie archiwów sądowych i ich udostępnianie za pomocą sieci teleinformatycznych zwiększało faktyczny dostęp do informacji z sądów. W połowie lat 90tych powstał elektroniczny system dokumentów Case Management/Electronic Case Files²⁹ tzw. CM/ECF obejmujący sądy federalne. Równolegle każdy stan tworzył swój własny system (czasem kilka) elektronicznego dostępu do dokumentów sądowych.

---

²⁶ “It is uncontested, however, that the right to inspect and copy judicial records is not absolute. Every court has supervisory power over its own records and files, and access has been denied where court files might have become a vehicle for improper purposes.” - Nixon v. Warner Communications, Inc., 435 U.S. 589 (1978)

²⁷ Press-Enterprise Co. v. Superior Ct., 464 U.S. 501 (1984): “[P]resumption of openness may be overcome only by an overriding interest based on findings that closure is essential to preserve higher values and is narrowly tailored to serve that interest.”.

²⁸ James B. Jacobs, *The Eternal Criminal Record*. Harvard University Press, 2015.

²⁹ Dostępny pod: <https://www.pacer.gov/cmecf/>

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Zmiany te wywołały żywą dyskusję. Sędziowie amerykańscy powołali liczne komisje, które przedstawiły stan wiedzy i rekomendacje.³⁰ W dyskusji brały udział organizacje lobbystów, które przedstawiały własne raporty³¹ oraz naukowcy, którzy publikowali swoje teksty³²

Dyskusja była potrzebna ponieważ konstytucja i precedensy nie rozróżniały pomiędzy dokumentami w formie papierowej i elektronicznej. Wobec zwiększonej przez zmiany technologiczne dostępności informacji z sądów zaktualizowano obowiązujące prawo. Ustawa E-Government Act of 2002³³ potwierdza dla sądów federalnych jawność elektronicznych dokumentów oraz zeskanowanych dokumentów papierowych:

Public information.

(c) ELECTRONIC FILINGS.—
(1) IN GENERAL.—Except as provided under paragraph (2) or in the rules prescribed under paragraph (3), each court shall make any document that is filed electronically publicly available online. A court may convert any document that is filed in paper form to electronic form. To the extent such conversions are made, all such electronic versions of the document shall be made available online.
(2) EXCEPTIONS.—Documents that are filed that are not otherwise available to the public, such as documents filed under seal, shall not be made available online.

oraz dopowiada³⁴, że sąd najwyższy stworzy przepisy regulujące ochronę prywatności oraz publiczną dostępność informacji w dokumentach sądowych:

Regulations.

(3) PRIVACY AND SECURITY CONCERNS.—(A)(i) The Supreme Court shall prescribe rules, in accordance with sections 2072 and 2075 of title 28, United States Code, to protect privacy and security concerns relating to electronic filing of documents and the public availability under this subsection of documents filed electronically.
(ii) Such rules shall provide to the extent practicable for uniform treatment of privacy and security issues throughout the Federal courts.

---

³⁰ Patrz np. Commission On Public Access To Court Records, “Report To The Chief Judge Of The State Of New York”, February, 2004

³¹ Catherine Spratt, “Electronic access to court records”, The Reporters Committee for Freedom of the Press, 2007

³² Patrz np.

- Peter A. Winn, Judicial Information Management in an Electronic Age: Old Standards, New Challenges, *Federal Courts Law Review*, Volume 3, Issue 2, 2009
- David L. Snyder, Nonparty Remote Electronic Access to Plea Agreements in the Second Circuit, *Fordham Urban Law Journal*, Volume 35, Issue 5 2007
- Peter W. Martin, Online Access to Court Records - From Documents to Data, Particulars to Patterns, 53 *Villanova Law Review* 855, 2008

³³ section 205(c)(1) of the E-Government Act of 2002, Public Law 107–347

³⁴ section 205(c)(3) of the E-Government Act of 2002, Public Law 107–347

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Federal Rules of Civil Procedure uchwalone przez sąd najwyższy (w USA kodeksy postępowania przed sądami federalnymi uchwalane są przez sąd najwyższy, a nie legislaturę jak w Polsce) stanowią³⁵, że zachowanie jawności oraz ochrona prywatności polegać będą na ograniczeniu dostępu do numerów social security, numerów kont w instytucjach finansowych, oraz imion i nazwisk niepełnoletnich:

Rule 5.2. Privacy Protection For Filings Made with the Court

(a) REDACTED FILINGS. Unless the court orders otherwise, in an electronic or paper filing with the court that contains an individual's social-security number, taxpayer-identification number, or birth date, the name of an individual known to be a minor, or a financial-account number, a party or nonparty making the filing may include only:

- (1) the last four digits of the social-security number and taxpayer-identification number;
- (2) the year of the individual's birth;
- (3) the minor's initials; and
- (4) the last four digits of the financial-account number.

Ze względu na zdecentralizowane sądownictwo stanowe, w każdym systemie sądów stanowych obowiązują inne reguły dostępu do elektronicznych dokumentów sądowych przy zachowaniu wymogów jawności sądownictwa wynikających z konstytucji federalnej. Zazwyczaj sąd najwyższy danego stanu tworzy reguły lub wskazówki, które obowiązują sądy stanowe i lokalne w danym stanie³⁶.

10.2.2. Anglia i Walia

Angielskie ustawodawstwo o dostępie do informacji publicznej nie obejmuje sędziów i sądów. Dostęp do dokumentów sądowych regulują Civil Procedure Rules, Criminal Procedure Rules oraz inne reguły ustanowione przez sędziów.

Same wyroki ze spraw kryminalnych pełnoletnich są informacją publicznie dostępną. Ale nie jest możliwa jednoznaczna odpowiedź czy wyroki są dostępne lub nie są dostępne. Choć od lat 80ych ponownie rośnie dostępność informacji z wyroków właściwą odpowiedzią jest: to zależy. Prawo regulujące dostęp do informacji o skazaniach opiera się na wielu aktach i precedensach, a na przestrzeni minionego półwiecza ewoluowało od podkreślania rehabilitacji na rzecz ochrony społeczeństwa.³⁷

---

³⁵ Federal Rules of Civil Procedure, Title II. Commencing An Action; Service Of Process, Pleadings, Motions, And Orders, Rule 5.2. Privacy Protection For Filings Made with the Court; dostępny m.in pod: https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_5.2

³⁶ Patrz na przykład: Minnesota Rules Of Public Access To Records Of The Judicial Branch, Effective July 1, 1988 With amendments effective January 23, 2017; dostępny pod: http://www.mncourts.gov/mncourtsgov/media/Appellate/Supreme%20Court/Court%20Rules/pub_access_rules.pdf

³⁷ Nicky Padfield, Judicial Rehabilitation? A view from England, European Journal of Probation, Vol. 3, No.1, 2011, s. 36 – 49

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Od setek lat sądy angielskie, każdy w swoim archiwum trzymały akta spraw, które w większości były publicznie dostępne, a co istotniejsze streszczenia z nich były upubliczniane w publikatorach precedensów.

Liczni reporterzy sądowi od wieków średnich spisywali różnorakie opisy i streszczenia wyroków oraz kolportowali je w formie rękopisów i drukowanych ksiąg. Dziś wiele z tych wydawnictw jest dostępnych w internecie, jak np. English Reports, które w latach 1900-1932 zostały wydane w 178 księgach i zawierają kompilację wyroków z lat 1200 do 1866:

English Reports

Database last updated: 29 November 2008
Most recent decision: **26 June 1873**
Number of decisions: 124882

Decisions beginning with ...

[0-9](#) [A](#) [B](#) [C](#) [D](#) [E](#) [F](#) [G](#) [H](#) [I](#) [J](#) [K](#) [L](#) [M](#) [N](#) [O](#) [P](#) [Q](#) [R](#) [S](#) [T](#) [U](#) [V](#) [W](#) [X](#) [Y](#) [Z](#)

Decisions for the years ...

[1220](#) [1457](#) [1458](#) [1462](#) [1465](#) [1467](#) [1468](#) [1469](#) [1478](#) [1482](#) [1488](#) [1491](#) [1492](#) [1499](#) [1517](#) [1524](#) [1530](#) [1544](#) [1545](#) [1547](#) [1557](#) [1558](#) [1559](#) [1560](#) [1561](#) [1563](#) [1566](#) [1568](#) [1569](#)
[1570](#) [1571](#) [1572](#) [1575](#) [1576](#) [1577](#) [1578](#) [1579](#) [1580](#) [1581](#) [1582](#) [1583](#) [1584](#) [1585](#) [1586](#) [1587](#) [1588](#) [1589](#) [1590](#) [1591](#) [1592](#) [1593](#) [1594](#) [1595](#) [1596](#) [1597](#) [1598](#) [1599](#) [1600](#)
[1601](#) [1602](#) [1603](#) [1604](#) [1605](#) [1606](#) [1607](#) [1609](#) [1610](#) [1611](#) [1612](#) [1613](#) [1614](#) [1615](#) [1616](#) [1617](#) [1618](#) [1619](#) [1620](#) [1621](#) [1622](#) [1623](#) [1624](#) [1625](#) [1626](#) [1627](#) [1628](#) [1629](#) [1630](#)
[1631](#) [1632](#) [1633](#) [1634](#) [1635](#) [1636](#) [1637](#) [1638](#) [1639](#) [1640](#) [1641](#) [1642](#) [1645](#) [1646](#) [1647](#) [1648](#) [1649](#) [1650](#) [1651](#) [1653](#) [1654](#) [1655](#) [1656](#) [1657](#) [1658](#) [1659](#) [1660](#) [1661](#) [1662](#)
[1663](#) [1664](#) [1665](#) [1666](#) [1667](#) [1668](#) [1669](#) [1670](#) [1671](#) [1672](#) [1673](#) [1674](#) [1675](#) [1676](#) [1677](#) [1678](#) [1679](#) [1680](#) [1681](#) [1682](#) [1683](#) [1684](#) [1685](#) [1686](#) [1687](#) [1688](#) [1689](#) [1690](#) [1691](#)
[1692](#) [1693](#) [1694](#) [1695](#) [1696](#) [1697](#) [1698](#) [1699](#) [1700](#) [1701](#) [1702](#) [1703](#) [1704](#) [1705](#) [1706](#) [1707](#) [1708](#) [1709](#) [1710](#) [1711](#) [1712](#) [1713](#) [1714](#) [1715](#) [1716](#) [1717](#) [1718](#) [1719](#) [1720](#)
[1721](#) [1722](#) [1723](#) [1724](#) [1725](#) [1726](#) [1727](#) [1728](#) [1729](#) [1730](#) [1731](#) [1732](#) [1733](#) [1734](#) [1735](#) [1736](#) [1737](#) [1738](#) [1739](#) [1740](#) [1741](#) [1742](#) [1743](#) [1744](#) [1745](#) [1746](#) [1747](#) [1748](#) [1749](#)
[1750](#) [1751](#) [1752](#) [1753](#) [1754](#) [1755](#) [1756](#) [1757](#) [1758](#) [1759](#) [1760](#) [1761](#) [1762](#) [1763](#) [1764](#) [1765](#) [1766](#) [1767](#) [1768](#) [1769](#) [1770](#) [1771](#) [1772](#) [1773](#) [1774](#) [1775](#) [1776](#) [1777](#) [1778](#)
[1779](#) [1780](#) [1781](#) [1782](#) [1783](#) [1784](#) [1785](#) [1786](#) [1787](#) [1788](#) [1789](#) [1790](#) [1791](#) [1792](#) [1793](#) [1794](#) [1795](#) [1796](#) [1797](#) [1798](#) [1799](#) [1800](#) [1801](#) [1802](#) [1803](#) [1804](#) [1805](#) [1806](#) [1807](#)

Wyroków z stycznia 1220 roku:

1220 English Reports Decisions

January 1220

- [1 Brownl 106, S C 9 H 6, 37 2 Cr 236, Molineux case, Hill 7 Yel 169 Jac Com Ben Debt, Verdict, Tont temps \[1220\] EngR 1; \(1220-1623\) Jenk 101; 145 E.R. 73 \(A\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 Bulst 126-7 2 Roll 623 Cr 307-8 8 H 5, 10, Arundel's case \[1220\] EngR 2; \(1220-1623\) Jenk 310; 145 E.R. 227 \(A\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 Bulst 92 1 Brownl 146 1 Roll 650 Mich 8 Jac Cr 261, Moor versus Hawkins \[1220\] EngR 3; \(1220-1623\) Jenk 302; 145 E.R. 220 \(D\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 Co 120 a, Chudleigh's case \[1220\] EngR 4; \(1220-1623\) Jenk 276; 145 E.R. 199 \(B\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 Cr 315, 340, 438, 9, 448 14 Jac Cr 404, Rice's case Trial, Justices de Peace \[1220\] EngR 5; \(1220-1623\) Jenk 317; 145 E.R. 230 \(G\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 Cr 527, 528 18 H 6, 17 F N B 104, K Q Dyer, 168 Audita querela, Scire facias By all the judges in the Exchequer-Chamber 2 Cr 507 Mo 525 \[1220\] EngR 6; \(1220-1623\) Jenk 100; 145 E.R. 71 \(D\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 E 3, 7 Aid le Rov, Rege inconsulto \[1220\] EngR 7; \(1220-1623\) Jenk 7; 145 E.R. 6 \(C\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 E 4, 9 2 E 4, 28 Dyer, 336 Traverse, Confession and Avoidance \[1220\] EngR 8; \(1220-1623\) Jenk 117; 145 E.R. 82 \(E\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 E 5, 13 Term Pasc Sect 39 7 H 4, 16 16 Ass Pl 3 13 Ass Pl 2 8 Co 65 b 66 a 2 Cr 210, 211 3 Cr 33 \[1220\] EngR 9; \(1220-1623\) Jenk 6; 145 E.R. 6 \(A\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 E 6 Br Cases, 268 7 Co 30 b, 31 a Discontinuance of Process 11 H 7, 1 \[1220\] EngR 10; \(1220-1623\) Jenk 205; 145 E.R. 138 \(F\) \(1 January 1220\)](#)
- [1 El Dyer, 166, 324, 96, 314, 323 11 H 4, 52 15 H 7, 11 Perkins, 108, 408 19 H 8, 11 33 H 8 Br Cases Hob 349, Earl of Ormond's case 2 Leon 139 Moor 515 4 Leon 166, 210 Dyer, 324, 325 \[1220\]](#)

Oraz konkretnego wyroku:

CASE X. Prerogative, continuance. 1 E. 3. Term. Mich. sect. 29. 2 E. 3, sect. 8
F. N. B. 110. Sacramentum Justitiariorum. Stat. 18 E. 3. Co. Lit. 130 b.

Upon a commission of oyer and terminer against Hugh de Chressey, he appeared upon the process; the plaintiff counted against him, and the defendant brought the King's writ to the justices, that Chressey the defendant was to go along with the King to the Marches of Scotland, to aid the King in his war, and the King commands the justices to continue the plea till his [the King's] return. Notwithstanding this writ the judges proceeded against Chressey, and gave judgment against him; this judgment was affirmed in error: for the King requires that which cannot be, he requires the continuance of the plea till the King's return, which is uncertain when it shall be; and every continuance is to a certain day.

Lex a Rege non est violanda.
Nemo tenetur ad impossibile.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

W 1865 osoby prywatne powołały organizację dobroczynną Incorporated Council of Law Reporting³⁸, której celem jest udostępnianie informacji o decyzjach sędziów sądów wyższych i apelacyjnych Anglii i Walii.

W wieku XIX w związku z odchodzeniem od kar śmierci oraz deportacji do kolonii na rzecz więzienia władze publiczne zaczęły zbierać w sposób bardziej systematyczny informacje o skazaniach na podstawie Habitual Criminals Act 1869 oraz The Prevention of Crimes Act 1871. W roku 1913 utworzono Criminal Record Office, która scentralizowała informacje wcześniej utrzymywane przez lokalne jednostki policji.³⁹

Cały czas utrzymano zasadę jawności procedowania sądowego, a więc również wyroku. W 1913 w sprawie *Scott v. Scott*⁴⁰ do dziś uznawanej za precedensową dla zasady jawnego prowadzenia spraw sądowych Izba Lordów stwierdziła, że możliwość pojawienia się potencjalnie zawstydzających informacji (sprawa dotyczyła rozwodu) nie może doprowadzić do zarzucenia jawności postępowania sądowego. Jeden z lordów, Lord Shaw, dla poparcia tej tezy cytował Benthama, który rzekł, że tam gdzie nie ma jawności, tam nie ma sprawiedliwości:

“In the darkness of secrecy, sinister interest and evil in every shape have full swing. Only in proportion as publicity has place can any of the checks applicable to judicial injustice operate. Where there is no publicity there is no justice.”

“Publicity is the very soul of justice. It is the keenest spur to exertion and the surest of all guards against improbity. It keeps the judge himself while trying under trial.”

Wicehrabia Haldane zauważył natomiast, że jawność sądenia ma gwarantować czynienie sprawiedliwości, a tam gdzie jawność sądenia stoi w sprzeczności z czynieniem sprawiedliwości musi jej ustąpić, ale ciężar wyłączenia jawności leży po stronie tych, którzy domagają się zamknięcia sali dla publiczności, a decyzja sędziego w tym względzie opierać się musi o konieczność, a nie dogodność takiej decyzji:

„While the broad principle is that the Courts of this country must, as between parties, administer justice in public, this principle is subject to apparent exceptions, such as those to which I have referred. But the exceptions are themselves the outcome of a yet more fundamental principle that the chief object of Courts of justice must be to secure that justice is done. (...) But the burden lies on those seeking to displace its application in the particular case to make out that the ordinary rule must as of necessity be superseded by this paramount consideration. The question is by no means one which, consistently with the spirit of our jurisprudence, can be dealt with by the judge as resting in his mere discretion

---

³⁸ Na podstawie *The History of The Incorporated Council of Law Reporting for England & Wales* zamieszczonej na stronach internetowych The Incorporated Council of Law Reporting - <http://iclr.co.uk/about/>

³⁹ Nicky Padfield, *Judicial Rehabilitation? A view from England*, *European Journal of Probation*, Vol. 3, No.1, 2011, s. 36 – 49

⁴⁰ *Scott v Scott* (1913) AC 417. Stenogram z dyskusji Lordów dostępny pod: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1913/2.html>

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

as to what is expedient. The latter must treat it as one of principle, and as turning, not on convenience, but on necessity.”

Współcześnie w Anglii informacje określone jako “criminal records” są archiwizowane przez policję. Na informacje te składają się oprócz wyroków sądowych, mandatów, nagan i policyjnych ostrzeżeń, informacje o aresztowaniach oraz typowo dochodzeniowe informacje jak odciski palców i informacje od informatorów policyjnych. Nie ma prawnej możliwości kasowania zawartych tam informacji jako części procedury rehabilitacji skazanego⁴¹.

Ale samo prawo o upublicznianiu tych informacji jest trochę bardziej skomplikowane. The Rehabilitation of Offenders Act 1974 miał na celu umożliwić resocjalizację skazanych m.in. poprzez umożliwienie skazanym zgodnego z prawem twierdzenia, że nie byli skazani oraz poprzez karanie nieuprawnionego ujawniania informacji o skazaniach, po upływie określonego okresu po skazaniu pod warunkiem dobrego sprawowania się przez skazanego. Skazanie po tym okresie czasu uznawane było za zużyte (ang. spent), i stanowiło instytucje podobną, ale nie analogiczną do naszego zatarcia.

W praktyce prawo to jest węższe niż nasze zatarcie, m.in. dlatego, że wiele organizacji, w tym wielu pracodawców (zatrudniający kierowców autobusów taksówek, sprzedających alkohol, kasyna, większość prac związanych z dziećmi) oraz osób fizycznych (np. osoba poszkodowana ma prawo otrzymać dane adresowe skazanego w celu podjęcia sprawy na gruncie cywilny) ma prawo dostępu do części informacji zgromadzonych w policyjnych bazach danych. W ostatnich dekadach prawo dostępu do informacji było systematycznie rozszerzane, by chronić obywateli. W odpowiedzi na rosnącą liczbę podmiotów uprawnionych do dostępu do informacji o skazaniach oraz zwiększony popyt na te informacje The Police Act 1997 utworzył Criminal Record Bureau (CRB), które rozpoczęło działalność w 2002 z celem sprawnego udostępnienia informacji o skazaniach. Zapytania realizowane przez CRB wzrosły z ok. 1,4 milionów w 2002-3 do ponad 3,8 milionów w 2008-9.⁴²

Rozszerzanie upubliczniania nie odbywa się liniowo w kierunku większej jawności. W ramach ogólnego trendu ku większej jawności zdarzają się wyroki i zmiany prawa ograniczające dostęp do informacji z sądów. Na mocy Protection of Freedoms Act 2012 Criminal Record Bureau zostało połączone w 2012 z Independent Safeguarding Authority w nowej jednostce zwanej Disclosure and Barring Service. Prawno-społecznym celem Protection of Freedoms Act 2012 było odreagowanie wzmożenia prawa kryminalnego dokonanego w poprzedniej dekadzie czy dwóch.

---

⁴¹ Kwestię tę rozstrzygnięto w sprawie: Chief Constable of Humberside Police & Ors v The Information Commissioner & Anor [2009] EWCA Civ 1079 (19 October 2009)

⁴² Nicky Padfield, Judicial Rehabilitation? A view from England, European Journal of Probation, Vol. 3, No.1, 2011, s. 36 – 49

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

W tym samym czasie w sądy angielskie rozstrzygnęły kilka głośnych spraw⁴³ na korzyść osób, które twierdziły, że są poszkodowane przez konieczność ujawniania skazań za nieistotne przewinienia z przed wielu lat podczas poszukiwania zatrudnienia.

Sam Criminal Procedure and Investigations Act 1996⁴⁴ początkowo przewidywał, że w sprawach kryminalnych obowiązkiem prokuratury jest dostarczyć obronie informacji o skazaniach świadka (bez względu na upływ czasu od skazania). Ponadto sędzia skazujący winnego ma otrzymać pełen opis (full record) skazań osób stających przed sądem. Po zmianach z 2005 obowiązkiem prokuratury jest ujawnić obronie informacje o świadkach prokuratury, które mogą być rozsądnie uznane za podważające stanowisko prokuratury lub pomocne dla oskarżonego. Zmiany te z jednej strony zmieniały standard udostępnienia informacji obronie z uznania prokuratury na rozsądne uznanie, tj. rozszerzyły. Z drugiej zaś strony zawężono ujawniane informacje do informacji istotnych.

Jakkolwiek prawo i jego stosowanie w Anglii i Walii się zmienia, to dostępność wyroków pozostaje normą. Na przykład ze sprawy ekstradycyjnej przeciw Krzysztofowi Kowalskiemu dowiemy się, że urodził się on 27 lutego 1961 roku, mieszka w Wielkiej Brytanii ze swoją matką Heleną Kowalską oraz partnerką narodowości polskiej o nazwisku Felner:⁴⁵

<p style="text-align: center; font-size: small;">IN THE HIGH COURT OF JUSTICE QUEEN'S BENCH DIVISION ADMINISTRATIVE COURT</p>	<p style="text-align: right; font-size: small;">Neutral Citation Number: [2017] EWHC 1044 (Admin) Case No: CO-2338/2016</p>	
	B e f o r e :	
	MR JUSTICE HOLROYDE	
	B e t w e e n :	
	KRZYSZTOF KOWALSKI	Appellant
	- and -	
	REGIONAL COURT IN BIELSKO-BIALA, POLAND	Respondent
	_____	
<p style="font-size: small;">Mr Justice Holroyde :</p> <p style="font-size: x-small;">1. On 29th April 2016 District Judge (Magistrates' Courts) Tempia ("the DJ") ordered the extradition of the Appellant ("Mr Kowalski") to Poland. Mr Kowalski now appeals against that order, pursuant to limited leave to appeal granted by King J. I am grateful to counsel on each side for their helpful written and oral submissions.</p> <p style="font-size: x-small;">2. Mr Kowalski was born on 27th February 1961 and so is now aged 56. He came to the UK in March 2013. His mother Mrs Helena Kowalska ("Mrs Kowalska"), now aged 78, had arrived in the UK some years earlier. Mr Kowalski says that he lives with his mother, for whom he cares, in Acton, west London. He has a Polish partner, Ms Felner, who lives some distance away in east London, and spends some of his time with her.</p>		

⁴³ Patrz np.:

- Pinsent Masons, UK criminal record disclosure laws deemed to infringe individuals' privacy rights, Out-Law News, 31 Jan 2013, <https://www.out-law.com/en/articles/2013/january/uk-criminal-record-disclosure-laws-deemed-to-infringe-individuals-privacy-rights/>
- bbc.com, Criminal record disclosure checks ruled 'unlawful', 22 January 2016, <http://www.bbc.com/news/uk-35383037>

⁴⁴ Dostępny pod: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/25/contents>

⁴⁵ Kowalski v Regional Court In Bielsko-Biala, Poland [2017] EWHC 1044 (Admin) (11 May 2017)

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

10.2.3. Kanada

W Kanadzie dostęp obywateli do dokumentów sądowych jest ważną zasadą konstytucyjną.⁴⁶ Ciężar udowodnienia konieczności zakazu publikacji dokumentów sądowych jest po stronie domagającej się zakazu.⁴⁷

Pojawienie się nowych technologii udostępniania informacji sądowych uznane zostało za okazję do lepszego wykonywania dostępu obywateli do dokumentów sądowych. Kanadyjska rada sądowa, gdy przyszło jej się zmierzyć z wpływem nowych technologii na publikację dokumentów sądowych jednoznacznie opowiedziała się za publikacją orzeczeń sądowych w internecie (patrz cytaty poniżej⁴⁸), a ograniczanie dostępu do dokumentów uznało za uzasadnione tylko w jednostkowych i uzasadnionych przypadkach:

Given this, the proposed guiding principles for an access policy are:

- (a) The open courts principle is a fundamental constitutional principle and should be enabled through the use of new information technologies.
- (b) Restrictions on access to court records can only be justified where:
  - i. Such restrictions are needed to address serious risks to individual privacy and security rights, or other important interests such as the proper administration of justice;
  - ii. Such restrictions are carefully tailored so that the impact on the open courts principle is as minimal as possible; and
  - iii. The benefits of the restrictions outweigh their negative effects on the open courts principle, taking into account the availability of this information through other means, the desirability of facilitating access for purposes strongly connected to the open courts principle, and the need to avoid facilitating access for purposes that are not connected to the open courts principle.

Dostęp do orzeczeń oraz innych dokumentów sądowych uznany został za domyślne prawo⁴⁹:

4.1 Presumption of Access

Members of the public have presumptive right of access to all court records.

Discussion

The access policy should clearly state the principle of public access to court records. It is placed first in this section in order to emphasize the importance of the open courts principle.

---

⁴⁶ European Parliament, National practices with regard to the accessibility of court documents., Directorate General For Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights And Constitutional Affairs, PE 474.406, 2013, str 29

⁴⁷ Canadian Broadcasting Corp v New Brunswick (Attorney General), [1996] 3 SCR 480 at para 71, 139 DLR (4th) 385.

⁴⁸ Canadian Judicial Council, Judges Technology Advisory Committee, Model Policy for Access to Court Records in Canada, September 2005, str ii-iii

⁴⁹ Canadian Judicial Council, Judges Technology Advisory Committee, Model Policy for Access to Court Records in Canada, September 2005, str 10

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

A imiona i nazwiska stron wyłączone zostały z kategorii wrażliwych oznaczników osobistych, których publikacja tworzy poważne zagrożenie osobiste⁵⁰:

1.3.7 Personal data identifiers

“Personal data identifiers” refers to personal information that, when combined together or with the name of an individual, enables the direct identification of this individual so as to pose a serious threat to this individual’s personal security. This information includes:

- a) day and month of birth;
- b) addresses (e.g. civic, postal or e-mail);
- c) unique numbers (e.g. phone, social insurance, financial accounts); and
- d) biometrical information (e.g. fingerprints, facial image).

“Personal data identifiers” does not include a person’s name.

10.3. Sądy krajowe państw UE

Wiele państw europejski prowadzi politykę anonimizacji wszystkich decyzji sądowych przed ich publikacją, ale niektóre jurysdykcje prowadzą mniej surową politykę i anonimizują jedynie na żądanie lub w niektórych rodzajach spraw.⁵¹ Poniżej podaję zestawienie praktyki w zakresie anonimizacji w sądach krajowych z najnowszego dostępnego na styczeń 2018 zestawienia⁵²:

---

⁵⁰ Canadian Judicial Council, Judges Technology Advisory Committee, Model Policy for Access to Court Records in Canada, September 2005, str 5

⁵¹ Marc van Opijnen, Ginevra Peruginelli, Eleni Kefali, Monica Palmirani, On-line Publication of Court Decisions in the EU. Report of the Policy Group of the Project ‘Building on the European Case Law Identifier’, 15 February 2017, str 5

⁵² Marc van Opijnen, Ginevra Peruginelli, Eleni Kefali, Monica Palmirani, On-line Publication of Court Decisions in the EU. Report of the Policy Group of the Project ‘Building on the European Case Law Identifier’, 15 February 2017, Str 19

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Figure 6. Overview of publication characteristics per Member State.

	Constitutional Court		Supreme Court		Courts of Appeal		District Courts		High Administrative Court		Administrative Courts		All courts
	Framework	Actual contents	Framework	Actual contents	Framework	Actual contents	Framework	Actual contents	Framework	Actual contents	Framework	Actual contents	
Belgium	FW-N	Green	FW-P	Light Green	FW-P	Red	FW-P	Red	FW-N	Green	No	Red	4
Bulgaria	No	Green	FW-N	Light Green	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	4
Czech Republic	FW-N	Green	FW-P	Light Green	FW-P	Yellow	FW-P	Yellow	FW-N	Green	FW-P	Yellow	3
Denmark	---	---	FW-N	Yellow	FW-N	Red	FW-N	Red	---	---	---	---	2
Germany	FW-N	Green	FW-N	Light Green	No	Light Green	No	Light Green	FW-N	Green	No	Light Green	>5
Estonia	---	---	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	---	---	FW-N	Green	2
Ireland	---	---	No	Yellow	No	Yellow	No	Red	---	---	No	Red	3
Greece	No	Red	No	Yellow	No	Red	No	Red	No	Green	No	Green	1
Spain	FW-N	Green	FW-P	Light Green	FW-P	Green	FW-P	Green	FW-P	---	FW-P	Red	2
France	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-P	Red	FW-P	Red	FW-N	Green	FW-P	Red	5
Croatia	No	Green	No	Light Green	No	Yellow	No	Yellow	No	Yellow	No	Yellow	3
Italy	FW-N	Green	FW-N	Red	FW-N	Red	FW-N	Red	FW-N	Green	FW-N	Red	3
Cyprus	---	---	No	Light Green	---	---	No	Yellow	---	---	---	---	2
Latvia	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	3
Lithuania	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	FW-N	Green	3
Luxembourg	FW-N	Green	No	Light Green	No	Red	No	Red	No	Green	No	Red	1
Hungary	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-P	Light Green	FW-P	Light Green	---	---	FW-P	Light Green	2
Malta	No	Green	No	Light Green	No	Green	No	Green	No	Green	---	---	2
Netherlands	---	---	FW-N	Light Green	FW-P	Light Green	FW-P	Light Green	FW-N	Green	---	---	2
Austria	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-P	Yellow	FW-P	Red	FW-N	Green	FW-P	Red	2
Poland	FW-N	Green	FW-P	Light Green	No	Red	No	Red	FW-N	Green	FW-N	Green	3
Portugal	No	Green	No	Light Green	No	Light Green	No	Light Green	No	Green	No	Light Green	3
Romania	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-N	Green	FW-N	Green	---	---	---	---	4
Slovenia	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-P	Light Green	No	Red	FW-P	Light Green	No	Red	3
Slovakia	FW-N	Green	FW-N	Light Green	FW-N	Green	FW-N	Green	---	---	---	---	3
Finland	---	---	FW-N	Light Green	No	Yellow	No	Red	FW-N	Green	No	Red	1
Sweden	---	---	FW-P	Yellow	FW-P	Yellow	No	Red	FW-P	Light Green	FW-P	Red	4
United Kingdom	---	---	No	Light Green	No	Yellow	No	Red	---	---	---	---	>5

Legend

--- Court does not exist

Framework

No No legal/policy framework
 FW-P Positive selection
 FW-N Negative selection

Actual contents:

Red None or just very occasional
 Yellow More than occasional, but no substantial selection
 Light Green Substantial selection
 Green All, or according to negative criterion

Selekcja negatywna oznacza, że wszystkie wyroki są publikowane, chyba że publikacja danej kategorii wyroków jest zakazana (np. ochrona małoletnich). Selekcja pozytywna oznacza, że wyroki nie są publikowane, chyba że spełniają jakieś kryteria.

10.3.1. Niemcy

W ostatnich dwóch dekadach najwyższe sądy niemieckie zaczęły publikację swoich wyroków w internecie. Po orzeczenie sądów niższej instancji można wystąpić na zasadzie dostępu do informacji publicznej. Sądy niższych instancji udostępniają wyroki uznawane za ważniejsze do publikacji w różnych publikatorach wydawanych przez sektor prywatny.

Upowszechnianie dostępu do orzeczeń nie odbywa się w Niemczech bez kłopotów. Jeszcze w 2017 konieczne było orzeczenie Federalnego Sądu Sprawiedliwości (Bundesgerichtshof, BGH), by stwierdzić, że strony trzecie nie potrzebują udowadniać interesu prawnego, by uzyskać dostęp do zanonimizowanych orzeczeń⁵³.

W 2015 podobną decyzję podjął Federalny Sąd Konstytucyjny (Bundesverfassungsgericht, BVerfG), który uznał, że gazeta codzienna ma prawo otrzymać decyzje sądowe w toczącym się postępowaniu ponieważ jak stwierdził, jest powszechnie uznane, iż rządy prawa i wymogi demokracji oznaczają obowiązek publikowanie decyzji sądowych wartych publikowania.⁵⁴

W 1997 Federalny Sąd Administracyjny (Bundesverwaltungsgericht, BVerwG) orzekł⁵⁵ podobnie stwierdzając, że publikacja decyzji sądowych jest zadaniem publicznym, wynikającym z konstytucji i publikować należy wszystkie decyzje, które wzbudzają bądź wzbudzić mogą zainteresowanie publiczne.

Za rozstrzygającą podstawę anonimizacji wyroków w Niemczech, uważa się wyrok⁵⁶ Federalnego Sądu Konstytucyjnego z 1973, tzw. sprawa Lebach. Sprawa dotyczyła pomocnika osób, które napadły na wojskowy magazyn zabijając czterech i raniąc jednego żołnierza. Telewizja publiczna przygotowała dokument o napadzie i planowała jego emisję w dacie zwolnienia tej osoby z więzienia. Osoba ta w Federalnym Sądzie Konstytucyjnym uzyskała zakaz emisji dokumentu ponieważ, zaszkodziłby to jego resocjalizacji.

Choć ostateczne wyroki są uznawane za informację publiczną i dostępne w zanonimizowanej formie, każdemu kto o nie wystąpi i wniesie opłatę za udostępnienie to akt sprawy nie są powszechnie dostępne. Uzyskanie dostępu do akt sprawy wymaga wykazania interesu prawnego przed prezesem sądu.

---

⁵³ Beschluss des IV. Zivilsenats vom 5.4.2017 - IV AR (VZ) 2/16 – dostępne pod:

<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=17b65aaf401d209583f12df1f946f05e&Sort=3&nr=78212&pos=0&anz=1>

⁵⁴ BVerfG, Beschluss der 3. Kammer des Ersten Senats vom 14. September 2015 - 1 BvR 857/15 - Rn. (1-27) – dostępne pod: http://www.bverfg.de/e/rk20150914_1bvr085715.html

⁵⁵ Urteil vom 26.02.1997 - BVerwG 6 C 3.96 – dostępny pod: <http://www.bverwg.de/260297U6C3.96.0>

⁵⁶ BVerfGE 35, 202

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

10.3.2. Słowacja

Od 2011 prawo słowackie⁵⁷ przewiduje obowiązek publikacji decyzji sędziów w 15 dni od ich uprawomocnienia po uprzednim zanonimizowaniu.

10.3.3. Szwecja

Szwecja z jednej strony ma unikalnie silne jak na Europę kontynentalną prawo dostępu do dokumentów publicznych wynikające z konstytucji oraz dwóch i pół wieku jej stosowania. Z drugiej strony ma typowe kontynentalno-europejskie ograniczenia przetwarzania danych osobowych zapisane w ustawach. Tworzy to system, który z jednej strony dość ściśle reguluje dostęp do rejestru skazań (urzędy i pracodawcy), ale z drugiej strony gdzie wyroki i inne dokumenty sądowe są jawne i dostępne obywatelom.

O jawności decyzji sędziów przesądza konstytucja Szwecji, która od 1766 gwarantuje dostęp do dokumentów publicznych. Na tej podstawie w styczniu 2014 powstała prywatna baza danych Lexbase (<https://www.lexbase.se>), która udostępnia informacje o skazaniach⁵⁸ oraz informacje takie jak nagany otrzymane przez szwedzkich lekarzy i dentystów.⁵⁹ Z drugiej strony np. Art. 21 Ustawy o Ochronie Danych osobowych daje państwu monopol na przetwarzanie danych o przestępstwach – ale ze względu na konstytucyjne prawo dostępu do informacji nie jest to faktyczny monopol.

Od początku swego istnienia baza Lexbase wywoływała sprzeciw oraz sygnały ze strony władz, że zakażą jej prowadzenia. Ale ze względu na umocowanie jej działania w konstytucji pomimo gróźb nie podjęto skutecznych działań i baza jest nadal dostępna. W 2017 groźby ograniczenia dostępu do Lexbase ze strony władz wzmogły się⁶⁰ ze względu na fakt, że Lexbase podaje informacje o etnicznym pochodzeniu sprawców przestępstw, a dyskusje o imigracji i jej skutkach na wzrost przestępczości stanowią głośny przedmiot sporu. Obecnie rząd proponuje, by ograniczyć dostęp do Lexbase⁶¹ do dziennikarzy, prawników, itp. Taka

---

⁵⁷ Zákon z 9 Decembra 2004 o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 82a Zverejňovanie a sprístupňovanie súdnych rozhodnutí – dostępna pod <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/757/>

⁵⁸ The Local, Site lets Swedes snoop on friends' criminal past, 27 January 2014 – dostępne pod: <https://www.thelocal.se/20140127/track-a-criminal-app-to-launch-in-sweden>

⁵⁹ Swedish Radio, Lexbase to name doctors who have been formally reprimanded, 7 lipca 2017, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2054&artikel=5908681>

⁶⁰ Foyen, How much can you really find out about your neighbour through the Internet?, 3 lipca 2017 -- <http://www.foyen.se/en/how-much-can-you-really-find-out-about-your-neighbour-through-the-internet/>

⁶¹ Na podsatvie oświadczenia Lexbase n/t skutków proponowanych ograniczeń: “Lexbase kommenterar felaktigheter i TTs nyhetsrapportering; 2017-12-04; I samband med att regeringen föreslår förändringar i Tryckfrihetsförordningen respektive Yttrandefrihetsgrundlagen, rapporterar media, bl.a. Nyhetsbyrån TT, att förändringarna innebär ett förbud för sajter som Lexbase. Det är emellertid inte en korrekt beskrivning av innebörden i förslaget. Lexbase kommer att kunna fortsätta att publicera domar online. Däremot innebär förslaget att allmänheten, d.v.s. gemene man, förbjuds att använda sajter som Lexbase. Rätten att på ett lätt sätt via Lexbase ta del av dessa offentliga handlingar kommer, om förslaget antas, förbehållas s.k. professionella

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

konstrukcja wynika z braku politycznej możliwości ograniczenia konstytucyjnie chronionego dostępu do publicznych dokumentów.

11. Praktyczne sugestie co do zwiększania jawności w polskich sądach

11.1. Pozytywne efekty większej jawności pojawią się po pewnym czasie. Niezadowoleni odezwą się już przed zwiększeniem jawności.

Zadziałanie mechanizmów społecznych opartych o zwiększoną jawność wymaga zakumulowania większej liczby opublikowanych decyzji z zakończonych spraw sądowych oraz obycia się obywateli z większą dostępnością informacji z sądów. Następnie wykorzystania informacji z opublikowanych decyzji sędziów w publikacjach medialnych i naukowych, dyskursie publicznym czy argumentach przed innymi sędziami.

Zanim obywatele dowiedzą się o nowym zwiększonej przejrzystości władzy sędziowskiej i nauczą się z niej korzystać minie sporo czasu. Kilka kwartałów zajmie zgromadzenie archiwum orzeczeń, które umożliwi porównania orzeczeń konkretnego sędziego, orzeczeń różnych sędziów, orzeczeń z danego sądu, czy orzeczeń dotyczących jakiegoś zakresu prawa.

Natomiast, sędziowie, których decyzje będą publikowane, będą zgłaszać wątpliwości co większej jawności ich pracy jeszcze przed podjęciem decyzji o większej jawności. Pozostała korporacja prawnicza z naturalną dla nich zachowawczością będą podejrzliwe wobec zwiększania obywatelom laikom dostępu do wiedzy zakonu profesjonalistów. Również obywatele, którzy będą mogli mieć sprawy przed sądami będą nieufni idei udostępniania informacji o „ich” sprawie ogółowi współobywateli.

11.2. Można zwiększyć jawność stopniowo⁶²

W obliczu niezrozumienia i oporu można rozważyć stopniowe rozszerzanie jawności decyzji polskich sędziów:

Sąd Najwyższy – skoro Trybunał Konstytucyjny opublikował i publikuje całe swoje orzecznictwo, można w Sądzie Najwyższym opublikować wszystkie orzeczenia w internetowej bazie orzeczeń.

Sprawy kryminalne i administracyjne – największy opór zwykłych obywateli budzi jawność „ich” spraw cywilnych. Można najpierw wprowadzić publikowanie orzecznictwa karnego i administracyjnego.

Organy władzy i osoby sprawujące funkcje publiczne – łatwiej przekonać ogół obywateli do zniesienia anonimizacji dla organów władzy oraz osób sprawujących funkcje publiczne. Jest to wąski zamknięty katalog podmiotów, który nie obejmuje

---

aktörer, t.ex. jurister, journalister och olika bolag.” – dostępne pod <https://www.lexbase.se/nyheter/lexbase-kommenterar-felaktigheter-i-tts-nyhetsrapportering/1528?s=c72e5f8b507c31ec3d5998a5c4b85c38>

⁶² Jestem wdzięczny Pawłowi Szalamasze za sugestie opisanie możliwości stopniowego zwiększania jawności decyzji polskich sędziów na sympozjum w dniu 22 lipca 2020.

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

ogółu obywateli. Nawet dla przeciętnego Polaka nieprzyzwyczajonego do jawności spraw publicznych intuicyjnie pożytecznym powinno się wydawać poddać przedstawicieli władzy większej jawności.

11.3. Zniesienie anonimizacji na żądanie strony sprawy sądowej

Obecne zasady anonimizacji uniemożliwiają podanie w wyroku nawet imienia i nazwiska strony, która chce by jej nazwisko było szeroko utożsamiane z danym wyrokiem!

Sądy są m.in. miejscem publicznego oczyszczania z zarzutów oraz miejscem publicznego wskazywania po czyjej stronie stała racja. Utrudnienie stronom, które nie wstydzą się wyroku upowszechnienia informacji o ich niewinnieniu czy wygranej nie ma uzasadnienia moralnego. Nie służy ochronie jakiegokolwiek dobra.

Gdyby okazało się, że pełne zniesienie anonimizacji nie jest możliwe należy spróbować wprowadzić prawo do publikacji w wyroku oznaczanie strony sprawy, która tego sobie życzy.

I odwrotnie gdyby społeczno-polityczne uwarunkowania do zniesienia anonimizacji były większe, ale nie pozwalały przeprowadzić pełnego zniesienia anonimizacji można rozważyć wprowadzenie anonimizacji oznaczeń strony na jej żądanie lub też na jej uzasadnione żądanie. To ostatnie, tj. uzasadnione żądanie proceduralnie polegałoby na złożeniu wniosku do sądu i podjęciu decyzji przez sędziego prowadzącego daną sprawę.

12. Podsumowanie

Dekadę temu twierdzono w Polsce, że wyroków sędziego nie komentuje się. Demokratyzująca się praktyka prawna rozbiła ten niedobry zwyczaj. Teraz przed nami wyzwanie udostępnienia Polakom pełnej treści wszystkich jawnych wyroków.

Jest naturalne, że nowe technologie wywołają nowe obawy. Jest również naturalne, że obawy te z czasem zostaną rozwiązane. W artykule opublikowanym w Harvard Law Review w 1890 Louis Brandeis przyszły sędzia sądu najwyższego USA w reakcji na udoskonalenie technologii fotografii oraz pojawienie się wysokonakładowych gazet nawoływał do stworzenia ograniczeń prawnych, które położą kres zagrożeniu tym, że „to co było szeptane pomiędzy czterema ścianami jest teraz wygłaszane z dachów”⁶³. Dziś w świecie, gdy każdy prawie telefon wyposażony jest w aparat fotograficzny, a internet umożliwia bezprecedensowy w historii dostęp do informacji nawoływanie do ograniczenia fotografii oraz działalności gazet brzmią uroczo.

Pojawienie się internetu i nowoczesnych technik informatycznych stworzyło możliwość zwiększenia wydajności i skuteczności dostępu do informacji należącej obywatelom. Jest to zjawisko o pozytywnym potencjale, który należy jak najszybciej i możliwie pełnie wykorzystać.

---

⁶³ Louisa Brandeis cytuję za: Blake Harris, “Hung Jury State courts struggle to find balance between electronic access and privacy rights.”, Government Technology

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

Polscy prawnicy wyuczeni w tradycyjnym kontynentalnym sposobie praktykowania prawa gremialnie wmawiają nam, że nie powinny interesować nas strony sporu. Bo ważny jest ich zdaniem jedynie tok rozumowania sędziiego oraz wynik rozprawy. Bezosobowe i wyprane z rzeczywistych wydarzeń orzeczenia to pokłosie XVIII i XIX wiecznych europejskich teorii prawniczych. Teorie te, może pasowały do przed-demokratycznej Europy. Ale w XXI wieku w Polsce budującej demokratyczne zwyczaje orzeczenia wyabstrahowane z osób, stanu faktycznego i argumentów stron to szkodliwy przeżytek.

Pierwszym krokiem w kierunku zwiększenia dostępności informacji o pracy sądów może być zniesienie wymogu anonimizacji dla osób publicznych i organów władzy oraz dla osób prawnych. Nie ma powodu by w polskich dokumentach sądowych Trybunał w Strasburgu plamić przezwiskiem Trybunał w S. Tym bardziej nie ma powodu, by osoby sprawujące stanowiska publiczne kryły swe niecne uczynki przed obywatelami.

13. Wybrane normy prawa i orzeczenie z Polski dotyczące jawności decyzji sędziów

13.1. Konstytucja

Każdy ma prawo do jawnego rozpatrzenia sprawy, a konstytucja nie ogranicza jawności sprawy tylko do stron sprawy i osób obecnych na sali sądowej.

Art. 45.

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.
2. Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie.

13.2. Prawo o ustroju sądów powszechnych

Ustawa
Z dnia 27 lipca 2001 r.
Prawo o ustroju sądów powszechnych
Dz.U. 2001 r. Nr 98, poz. 1070

Art. 42. § 1. Sądy wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sądy rozpoznają i rozstrzygają sprawy w postępowaniu jawnym.

§ 3. Rozpoznanie sprawy w postępowaniu niejawnym lub wyłączenie jawności postępowania jest dopuszczalne jedynie na podstawie przepisów ustaw.

13.3. Kodeks postępowania cywilnego

Art. 9. § 1. Rozpoznawanie spraw odbywa się jawnie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Strony i uczestnicy postępowania mają prawo przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt. Treść protokołów i pism może być także udostępniana w postaci elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (system teleinformatyczny) albo innego systemu teleinformatycznego służącego udostępnianiu tych protokołów lub pism.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku, chyba że protokół został sporządzony wyłącznie pisemnie. Przewodniczący wydaje z akt sprawy zapis dźwięku, jeżeli wydaniu zapisu obrazu i dźwięku sprzeciwia się ważny interes publiczny lub prywatny.

§ 3. Jeżeli posiedzenie odbyło się przy drzwiach zamkniętych strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy jedynie zapisu dźwięku.

Posiedzenia sądowe

Art. 148. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie.

§ 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.

Art. 326. § 1. Ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. Postanowieniem wydanym niezwłocznie po zamknięciu rozprawy sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku na oznaczony termin przypadający nie później niż dwa tygodnie po dniu zamknięcia rozprawy. Jeżeli sprawa jest szczególnie zawiła, materiał sprawy jest szczególnie obszerny lub sąd jest znacznie obciążony czynnościami w innych sprawach, termin ten wyjątkowo może wynosić miesiąc po dniu zamknięcia rozprawy.

§ 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym i może go dokonać sam przewodniczący lub sędzia sprawozdawca. Nieobecność stron nie wstrzymuje ogłoszenia wyroku.

§ 3. Ogłoszenia wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji. Po ogłoszeniu wyroku przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia albo wygłasza uzasadnienie, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych.

13.4. Kodeks postępowania karnego

Jawność rozprawy głównej

Art. 355. Rozprawa odbywa się jawnie. Ograniczenia jawności określa ustawa.

Art. 364. § 1. Ogłoszenie wyroku odbywa się jawnie.

§ 2. Jeżeli jawność rozprawy wyłączono w całości lub w części, przytoczenie powodów wyroku może nastąpić również z wyłączeniem jawności w całości lub w części.

13.5. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

Art. 10. Rozpoznanie spraw odbywa się jawnie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 90. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawę na rozprawie.

§ 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym.

Art. 139. § 1. Ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. Jednakże w sprawie zawiłej sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku na czas do czternastu dni. W postanowieniu o odroczeniu sąd powinien wyznaczyć termin ogłoszenia wyroku i ogłosić go niezwłocznie po zamknięciu rozprawy. Termin ten może być przedłużony tylko raz i co najwyżej o siedem dni.

§ 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym. Nieobecność stron nie wstrzymuje ogłoszenia. Jeżeli ogłoszenie było odroczone, może go dokonać jednoosobowo przewodniczący lub jeden z sędziów składu orzekającego.

13.6. Orzeczenie NSA z 11.8.2011 r., sygn. akt I OSK 933/11.

Tezy

Reasumując należy stwierdzić, że przepis art. 418a k.p.k. nie określa, w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej, odmiennych zasad i trybu dostępu do informacji publicznej, jaką jest wyrok sądu w sprawie karnej.

Sentencja

Naczelny Sąd Administracyjny w składzie: Przewodniczący: sędzia NSA Maria Wiśniewska Sędziowie sędzia NSA Irena Kamińska (spr.) sędzia del. NSA Teresa Rutkowska Protokolant sekretarz sądowy Joanna Drapczyńska po rozpoznaniu w dniu 11 sierpnia 2011 r. na rozprawie w Izbie Ogólnoadministracyjnej skargi kasacyjnej M. K. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2011 r. sygn. akt IV SAB/Wr 68/10 w sprawie ze skargi M. K. na bezczynność Prezesa Sądu Okręgowego w Świdnicy w przedmiocie udzielenia informacji publicznej 1. uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania, 2. zasądza od Prezesa Sądu Okręgowego w Świdnicy na rzecz M. K. kwotę 217 (dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2011 r., sygn. akt IV SAB/Wr 68/10 Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu oddalił skargę M. K. na bezczynność Prezesa Sądu Okręgowego w Świdnicy w przedmiocie udostępnienia informacji publicznej.

W uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji wskazał, iż pismem z dnia 19 stycznia 2010 r. M. K. zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie o udostępnienie informacji publicznej poprzez wydanie kopii/skanów wyroków udostępnionych publicznie przez złożenie ich odpisów na okres 7 dni w sekretariacie II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie.

Pismem z dnia 2 lutego 2010 r. Wiceprezes Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie poinformowała, że Sąd „nie jest uprawniony do wydania kopii lub skanów wyłożonych do wiadomości wyroków wydawanych na posiedzeniu”. M. K. otrzymał tę odpowiedź w dniu 19 kwietnia 2010 r.

Uzasadniając swoje stanowisko organ wskazał, że zgodnie z treścią art. 418a k.p.k. w wypadku wyrokowania poza rozprawą, treść wyroku udostępnia się publicznie przez złożenie jego odpisu na okres 7 dni w sekretariacie sądu, o czym należy uczynić wzmiankę w protokole posiedzenia. Przepis ten, dodany ustawą nowelizującą z 10 stycznia 2003 r., realizuje ustawowy obowiązek publicznego ogłoszenia wyroku (art. 418 § 1 k.p.k.) i dotyczy sytuacji, gdy sąd wydaje wyrok poza rozprawą, a więc na posiedzeniu, także bez udziału stron. W doktrynie uważa się, że nie jest to w istocie ogłoszenie wyroku, a jedynie stworzenie możliwości zapoznania się z dokumentem zawierającym wydany już wyrok sądu w danej sprawie (por. T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze 2003). Tym bardziej, że brak jest w ogóle publicznie dostępnej informacji o takim wyroku, skoro wzmiankę o „wyłożeniu” czyni się tylko z protokole posiedzenia. W ocenie organu właśnie przez wyłożenie odpisu wyroku w sekretariacie realizuje się prawo obywatela do uzyskiwania

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

informacji o działalności organów władzy publicznej (art. 61 Konstytucji RP) i dostępu do informacji publicznej w ujęciu ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.).

W dniu 3 września 2010 r. M. K. skierował do Prezesa Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie pismo, w którym podał, że jest to odwołanie od decyzji Prezesa Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 2 lutego 2010 r.

W odpowiedzi, Wiceprezes Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie, pismem z 11 października 2010 r. znak (...), odpowiedziała M. K., że odnośnie żądanych przez niego informacji wyłączone jest zastosowanie ustawy o dostępie do informacji publicznej. Dlatego nie wydała decyzji w przedmiocie odmowy udostępnienia informacji publicznej.

W dniu 30 września 2010 r. M. K. złożył pismo do Prezesa Sądu Okręgowego, w którym oświadczył, że jest to zażalenie na nie załatwienie sprawy w terminie i wnosi o wyznaczenie Prezesowi Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie terminu do przesłania odwołania z 3 września 2010 r. od decyzji Prezesa Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 2 lutego 2010 r., ponadto złożył 18 października 2010 r. w Sądzie Okręgowym w Świdnicy pismo skierowane do Prezesa Sądu, w którym podtrzymał swe stanowisko.

Pisma te zostały uznane za skargę na postępowanie Wiceprezesa Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie, na którą to skargę Prezes Sądu Okręgowego w Świdnicy udzielił odpowiedzi pismem z 18 listopada 2010 r. nr (...), wyrażając w niej pogląd, że Prezes Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie we wskazanej sprawie nie wydał decyzji. Organ stwierdził, że Wiceprezes Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie, odmawiając pismem z 2 lutego 2010 r., udostępnienia M. K. odpisów (skanów) wyroków złożonych na podstawie art. 418a k.p.k. nie wydał decyzji, uznając, że informacja w postaci wskazanych odpisów nie jest objęta zakresem ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

W skardze na bezczynność Prezesa Sądu Okręgowego w Świdnicy w przedmiocie nie rozpatrzenia odwołania z dnia 3 września 2010 r. od decyzji Prezesa Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie odmawiającej udostępnienia informacji publicznej, M. K. wniósł o zobowiązanie Prezesa Sądu Okręgowego w Świdnicy do rozpatrzenia odwołania w sprawie udostępnienia informacji publicznej, o jaką wystąpił skarżący w dniu 19 stycznia 2010 r. oraz o orzeczenie o zwrocie od strony przeciwnej na rzecz skarżącego kosztów postępowania.

Odpowiadając na skargę Prezes Sądu Okręgowego w Świdnicy wniósł o jej oddalenie w całości ewentualnie o odrzucenie. Organ potrzywał dotychczasowe stanowisko w sprawie zawarte w pismach skierowanych do skarżącego.

Wydając zaskarżony wyrok Sąd pierwszej instancji podniósł, iż w myśl art. 1 ust. 2 u.d.i.p przepisy ustawy nie naruszają innych ustaw określających odmiennie zasady i tryb dostępu do informacji, będących informacjami publicznymi. Zawarte w art. 1 ust 2 ustawy sformułowanie „nie naruszają” rozumieć należy, iż ustawa o dostępie do informacji

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

publicznej nie może naruszać przepisów innych ustaw odrębnie regulujących zasady ich udostępniania. Istota odesłania, o którym jest mowa w art. 1 ust. 2 u.d.i.p., dotyczy takiej sytuacji, że to odrębna ustawa precyzuje zarówno zasady, jaki i tryb dostępu do informacji publicznej, których zastosowanie wyłączać będzie zasadność ich realizacji na podstawie u.d.i.p. Zdaniem Sądu pierwszej instancji w niniejszej sprawie taką szczególną regulacją w zakresie udostępniania treści wyroków są przepisy art. 418a k.p.k. W przedmiocie udostępniania treści wyroków w przypadku wyrokowania poza rozprawą, z uwagi na zbieg zakresu ochrony wynikający z przepisów k.p.k i u.d.i.p., to przepisy k.p.k., jako *lex specialis*, winny znaleźć pierwszeństwo w zastosowaniu. Przepis art. 418a k.p.k. jest przepisem szczególnym w stosunku do ustawy o dostępie do informacji publicznej. Zawarte w art. 1 u.d.i.p. sformułowanie „nie naruszają” należy rozumieć, że przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej nie mogą naruszać, a wręcz powinny uwzględniać ograniczenia dostępu do informacji wynikające z *lex specialis*.

Przepis art. 418 § 1 k.p.k., dotyczy sytuacji, gdy sąd wydaje wyrok poza rozprawą, a więc na posiedzeniu, także bez udziału stron. Nie jest to w istocie ogłoszenie wyroku, lecz stworzenie możliwości zapoznania się z dokumentem zawierającym wydany już wyrok sądu w danej sprawie. Tym bardziej, że brak jest w ogóle publicznie dostępnej informacji o takim wyroku, skoro wzmiankę o „wyłożeniu” czyni się tylko z protokole posiedzenia. Właśnie poprzez udostępnienie publiczne przez wyłożenie odpisu wyroku na okres 7 dni w sekretariacie sądu, realizuje się prawo obywatela do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej i dostępu do informacji publicznej. Dalej Sąd pierwszej instancji wskazał, iż ustawa o dostępie do informacji publicznej przewiduje dwie formy reakcji organu na wniosek strony. Z jednej strony jest to udzielenie żądanych informacji, które należy traktować, jako czynność materialno-techniczną, z drugiej zaś, w przypadku odmowy ich udostępnienia jest to decyzja administracyjna. Jeżeli żądanie strony nie stanowi żądania udostępnienia informacji publicznej to nie ma podstaw do wydawania decyzji, lecz należy wnioskodawcę poinformować pismem, że sprawa nie dotyczy informacji publicznej. W świetle powyższego Sąd pierwszej instancji podzielił stanowisko organu, że żądanie skarżącego o udostępnienie, na podstawie art. 418a k.p.k. kopi/skanów wyroków wyłożonych w sekretariacie wydziału karnego, nie stanowi informacji publicznej udostępnianej na podstawie przepisów u.d.i.p. W takiej sytuacji organ miał podstawy do poinformowania wnioskodawcy pismem, że sprawa nie dotyczy informacji publicznej, o której mowa w u.d.i.p. Zdaniem Sądu pierwszej instancji nie można zatem uznać, że organ w jakikolwiek sposób pozostał bezczynny wobec wniosku strony skarżącej. Wskazuje na to szereg pism skierowanych do skarżącego, w których organ wyraźnie informuje o braku podstaw prawnych do udzielenia żądanych informacji. Niewątpliwie stanowi to przejaw aktywności organu wobec żądania skarżącego.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł M. K. zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1) art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez błędną ich wykładnię polegającą na przyjęciu, iż prawo do uzyskiwania informacji publicznej może być

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

wyłaczone w oparciu o przepisy określające czasowy dostęp do określonych informacji, co prowadzi do naruszenia zasady proporcjonalności. Zatem dokonana wykładania przepisu art. 418a Kodeksu postępowania karnego w zakresie realizacji jawności wyrokowania i naczelnej zasady jawności wynikającej z art. 61 Konstytucji musi zmierzać do zapewnienia jawności przy zachowaniu odrębności przepisów regulujących procedurę karną. Ustawodawca wskazując na potrzebę regulacji ujętą w przepisie art. 418a Kodeksu postępowania karnego podniósł, iż poprawka ta ma na celu nałożenie obowiązku publicznego udostępniania wyroku wydanego poza rozprawą, poprzez złożenie jego odpisu na okres 7 dni (druk nr 1228 z dnia 20 grudnia 2002 r. Marszałka Senatu), czyli wykonania zasady publicznego ogłaszania wyroków wynikającej z art. 418 Kodeksu postępowania karnego (co potwierdza niejako WSA w swym uzasadnieniu). Dlatego też prawo do uzyskiwania informacji publicznej nie może być wyłączone przepisem art. 418a Kodeksu postępowania karnego po okresie 7 dni od upublicznienia odpisu wyroku. Przeciwne stanowisko prowadzi do naruszenia zasady proporcjonalności wskazanej w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

2) art. 1 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej i art. 418a. Kodeksu postępowania karnego, poprzez błędną ich wykładnię polegającą na odmowie stosowania przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej po okresie wskazanym w art. 418a Kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej przepisy ustawy nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmienne zasady i tryb dostępu do informacji będących informacjami publicznymi. Takim przepisem w zakresie upublicznienia wyroku w okresie 7 dni od dnia jego wydania w określonej procedurze jest art. 418a Kodeksu postępowania karnego. W żadnym przypadku skarżący nie kwestionuje, iż we wskazanym okresie dostęp do żądanych informacji odbywałby się nie na zasadach określonych w ustawie o dostępie do informacji publicznej. Jednakże poza 7 dniami wynikającymi z art. 418a Kodeksu postępowania administracyjnego dostęp do informacji publicznej w postaci wyroków odbywa się zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej. W tym miejscu wskazać należy, iż ustalona linia orzecznicza sądów administracyjnych wskazuje, iż dostęp do informacji publicznej gwarantuje również dostęp do akt postępowania karnego, który do zakończonych postępowań odbywa się na gruncie ustawy o dostępie do informacji publicznej (tak Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 13 stycznia 2011 r. sygn. akt I OSK 440/10). Analogicznie dostęp do informacji publicznej odbywa się w stosunku do wyroków, o których stanowi art. 418a Kodeksu postępowania karnego. Informacje o zakończonych już postępowaniach wyrokiem ponad 7 dni będą w tym wypadku udostępniane w trybie i na zasadach określonych w ustawie o dostępie do informacji publicznej. Przyjęcie stanowiska WSA prowadziłoby do uznania, iż prawnie niemożliwym jest udostępnianie wyroków, które bezsprzecznie są informacją publiczną. Jak wskazane zostało przepis art. 418a Kodeksu postępowania karnego realizuje publiczne ogłaszanie wyroków, a nie dostęp do nich jako wykonaniu prawa do uzyskiwania informacji publicznej w postaci dokumentów. Nawet jeżeli przepis ten realizuje również zasadę dostępu do informacji publicznej to mają zastosowania dwie ustawy o udostępnianiu tych wyroków w zależności od rzeczywistego czasu ich udostępnienia na 7 dni.

Powołując się na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu we Wrocławiu oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Naczelny Sąd Administracyjny zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej uznać należy za usprawiedliwione.

W sprawie wymagają rozstrzygnięcia dwa podstawowe problemy. Pierwszy z nich dotyczy kwestii czy wyrok sądu karnego po zakończeniu postępowania, bez względu na formę jego upublicznienia, jest informacją publiczną w rozumieniu art. 1 ust. 1 i art. 6 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej (zwanej dalej u.d.i.p.).

Drugi element, którego rozstrzygnięcie jest niezbędne dla wyjaśnienia sprawy dotyczy odpowiedzi na pytanie czy art. 418a k.p.k. określa odmienne zasady dostępu do informacji publicznej w rozumieniu art. 1 ust. 2 u.d.i.p.

Art. 6 ust. 1 pkt 4 lit. a/ u.d.i.p. stanowi, że udostępnieniu podlega informacja publiczna o danych publicznych w tym treść i postać dokumentów urzędowych. Ustawodawca w ust. 2 art. 6 ustawy zawarł legalną definicję i stwierdził, że dokumentem urzędowym w rozumieniu ustawy jest treść oświadczenia woli lub wiedzy utrwalona i podpisana w dowolnej formie przez funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego w ramach jego kompetencji, skierowana do innego podmiotu lub złożona do akt sprawy. W świetle tej definicji wyrok sądu wydany w sprawie karnej jest ponad wszelką wątpliwość dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 6 ust. 2 u.d.i.p.

Należy w tym miejscu wskazać, że art. 6 ust. 1 pkt 4 lit. a/ u.d.i.p. mówi o udostępnianiu nie tylko treści ale i postaci dokumentów urzędowych, co oznacza, że wnioskodawca może domagać się zapoznania go nie tylko z merytoryczną treścią wydanego w sprawie karnej wyroku ale też z jego postacią czyli papierowym nośnikiem, na którym wyrok ten został sporządzony. Nie oznacza to wcale, że adresat wniosku jest bezwzględnie zobowiązany do umożliwienia zapoznania się z wyrokiem przez jego okazanie lub przekazanie jego kserokopii lub elektronicznych skanów. Jeżeli w sprawie nie orzeczono kary dodatkowej w postaci przekazania wyroku do publicznej wiadomości osoba w nim wskazana i jej dane osobowe chronione są przepisami ustawy o ochronie danych osobowych.

Art. 6 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie danych osobowych stanowi, że za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej.

Za osobę możliwą do zidentyfikowania uważa się z kolei osobę, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności przez powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne. Adresat wniosku o udostępnienie wyroku sądu winien rozważyć zatem indywidualnie w każdej sprawie, czy

Dostęp do decyzji sędziów narzędnem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

charakter przypisanego skazanemu czynu, okoliczności i czas jego popełnienia, nawet po usunięciu imienia i nazwiska osoby skazanej nie pozwalają na identyfikację. Podmiot zobowiązany winien wówczas w oparciu o art. 16 ust. 1 ustawy wydać decyzję odmawiającą udostępnienie informacji publicznej powołując się na ograniczenie zawarte w art. 5 ust. 1 i 2 u.d.i.p.

W kontekście przedstawionych wyżej rozważań nie można zgodzić się ze stanowiskiem sądu wojewódzkiego, który stwierdził „... sąd podziela stanowisko organu, że żądanie skarżącego o udostępnienie, na podstawie art. 418a k.p.k. kopii/skanów wyroków wyłożonych w sekretariacie wydziału karnego, nie stanowi informacji publicznej, udostępnianej na podstawie przepisów u.d.i.p.”

Jak bowiem wykazano wyżej wyrok sądu w sprawie karnej bez względu na formę jego upublicznienia (ogłoszenie czy też wyłożenie w sekretariacie wydziału karnego) według art. 418a k.p.k.) stanowi informację publiczną i odmowa jego udostępnienia winna nastąpić w formie decyzji administracyjnej wydanej w oparciu o art. 16 ust. 1 u.d.i.p. Organ w niniejszej sprawie odpowiadając na wniosek pismem pozostawał zatem w bezczynności i skargę na bezczynność co do zasady należało uznać za usprawiedliwioną.

Pozostaje w tej sytuacji udzielić odpowiedzi na pytanie czy art. 418a k.p.k. określa w rozumieniu art. 1 ust. 2 u.d.i.p. odmienne zasady i tryb dostępu do informacji publicznej.

Art. 45 ust. 2 Konstytucji RP ustanawia zasadę jawności rozprawy, wskazując na okoliczności, które mogą doprowadzić do jej wyłączenia. Ze zdania drugiego tej normy wynika jednak, że bez względu na sposób prowadzenia rozprawy wyrok ogłaszany jest publicznie.

Przepis art. 418a k.p.k. dodany ustawą nowelizującą z 10 stycznia 2003 r. realizuje zatem w sytuacjach gdy sąd wydaje wyrok poza rozprawą bez udziału stron, ustawowy obowiązek (wynikający również z art. 418 § 1 k.p.k.) publicznego ogłaszania wyroku.

Nie ustanawia on wobec tego odmiennego trybu dostępu do tego wyroku, jako informacji publicznej w odróżnieniu od art. 156 k.p.k., który określa zasady dostępu do akt sprawy stron i innych osób w postępowaniu karnym. Zasady te dotyczą jednak toczącego się postępowania i są zróżnicowane ze względu na stadium postępowania oraz osoby występujące z wnioskiem w tym zakresie.

Gdyby uznać za prawidłowe stanowisko sądu wojewódzkiego i przyjąć, że wyrok w sprawie karnej wyłożony w sekretariacie sądu na okres 7 dni zgodnie z art. 418a k.p.k. został już upubliczniony i nie podlega rygorom z ustawy o dostępie do informacji publicznej, ten sam mechanizm należałoby zastosować do wyroków ogłaszanych na rozprawach. Tymczasem w orzecznictwie sądów administracyjnych utrwalony jest pogląd, że wyrok sądu po jego ogłoszeniu jest, jako dokument urzędowy, informacją publiczną i może być udostępniany w oparciu o przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej z zachowaniem ograniczeń

Dostęp do decyzji sędziów narzędziem obywatelskiej oceny władzy sędziowskiej.

---

przewidzianych w art. 5 tej ustawy.

Reasumując należy stwierdzić, że przepis art. 418a k.p.k. nie określa, w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej, odmiennych zasad i trybu dostępu do informacji publicznej, jaką jest wyrok sądu w sprawie karnej.

Mając wszystko to na uwadze Naczelny Sąd Administracyjny na podstawie art. 185 § 1 p.p.s.a. orzekł jak w sentencji. Podstawą orzeczenia o kosztach był art. 203 p.p.s.a.